

Hyvinkään kaupungin
PERUSOPETUKSEN
OPETUSSUUNNITELMA 2016
Vuosiluokat 7–9

Sisälllys

15. Vuosiluokat 7–9	4
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7–9 tehtävä	4
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	4
15.3 Hyvinkäällä.....	4
Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.....	4
Perusopetuksesta toiselle asteelle.....	5
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7–9	6
15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	6
15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI.....	28
RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ	28
RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ	39
15.4.3 VIERAAT KIELET	49
ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ.....	49
RANSKA, A-OPPIMÄÄRÄ.....	59
SAKSA, A-OPPIMÄÄRÄ.....	68
VENÄJÄ, A-OPPIMÄÄRÄ	77
ESPANJA, B2-OPPIMÄÄRÄ	87
RANSKA, B2-OPPIMÄÄRÄ	92
SAKSA, B2-OPPIMÄÄRÄ.....	97
VENÄJÄ, B2-OPPIMÄÄRÄ.....	102
15.4.4 MATEMATIIKKA.....	106
15.4.5 BIOLOGIA	116
15.4.6 MAANTIETO	123
15.4.7 FYSIIKKA.....	132
15.4.8 KEMIA	142
15.4.9 TERVEYSTIETO	152
15.4.10 USKONTO	161
EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO.....	161

ORTODOKSINEN USKONTO	165
ISLAM	169
15.4.11 ELÄMÄKATSOMUSTIETO	174
15.4.12 HISTORIA.....	178
15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI	184
15.4.14 MUSIIKKI	187
VALINNAINEN MUSIIKKI	193
15.4.15 KUVATAIDE.....	198
VALINNAINEN KUVATAIDE	201
15.4.16 KÄSITYÖ	207
VALINNAINEN KÄSITYÖ	208
15.4.17 LIIKUNTA.....	212
15.4.18 KOTITALOUS.....	222
VALINNAINEN KOTITALOUS.....	225
15.4.19 OPPILAANOHJAUS.....	233

15. Vuosiluokat 7–9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7–9 tehtävä

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 280)

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 281)

15.3 Hyvinkäällä

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Kuudennen luokan opettaja varmistaa, että sekä yläkouluun siirtyvä oppilas että hänen huoltajansa saa riittävästi tietoa siirtymävaiheesta ja mahdollisuuden keskustella siirtymävaiheeseen liittyvistä asioista. Opettajan tehtävänä on myös varmistaa, että oppilaan tiedot ja taidot sekä kyky ottaa vastuuta omasta opiskelustaan ovat riittävällä tasolla.

Yläkoulun edustaja kutsuu kuudennen luokan luokanopettajan ja alakoulun erityisopettajan tapaamiseen ennen tulevien seitsemänsien luokkien muodostamista. Luokkasijoittelussa pyritään ottamaan huomioon keskusteluissa esille nousseet oppilashuollolliset asiat sekä oppilaiden omat toiveet.

Kevätlukukauden aikana yläkoulun edustajat, esimerkiksi oppilaanohjaaja ja erityisopettaja, tapaavat mahdollisuuksien mukaan tulevat oppilaansa alakoulussa ja järjestävät oppilaille tutustumiskäynnin yläkouluun.

Yläkoulu järjestää huoltajille tilaisuuden, jossa annetaan siirtymävaiheeseen liittyvää tietoa ja tutustutaan yläkouluun ja sen toimintakulttuuriin. Tilaisuudessa painotetaan kodin ja koulun yhteistyön merkitystä oppilaan koulunkäynnin ja itsenäistymiskehityksen onnistumisessa.

Tiedot oppilaan poikkeavista opetusjärjestelyistä siirretään alakoulusta yläkouluun.

Mikäli oppilaalla on erityisen tuen päätös, se tarkistetaan kuudennen luokan keväällä.

Koululääkärin ja kouluterveydenhoitajan tarkastus tehdään oppilaalle ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Syksyllä järjestetään ryhmäytyspäivä kaikille uusille seitsemäsluokkalaisille moniammatillisena yhteistyönä. Ryhmäytyspäivän suunnittelemiseen ja toteuttamiseen voivat osallistua koulun henkilökunnan lisäksi esimerkiksi nuorisotoimi ja seurakunta. Kouluilla on myös omia, toimivia ryhmäytymiskäytänteitä, joilla siirtymävaiheesta rakennetaan oppilaalle turvallinen.

Perusopetuksesta toiselle asteelle

Oppilaan siirtymistä seuraavaan koulutusvaiheeseen tuetaan 9. luokan aikana oppilaanohjauksen ja tarvittaessa myös muiden pedagogisien ja oppilashuollollisten tukitoimien avulla. Lukuvuoden aikana varataan aikaa keskustelulle oppilaiden ja huoltajien kanssa oppilaan jatko-opintosuunnitelmista. Tavoitteena on auttaa oppilasta ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja omien vahvuuksiensa pohjalta.

Terveydenhoitaja ja koululääkäri tekevät kahdeksaluokkalaisille ammatinvalintaan liittyvän terveystarkastuksen, josta informoidaan oppilaanohjaajaa. Kaikille oppilaille tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun ja pohdintaan perusopetuksen opinto-ohjaajan kanssa. Tarvittaessa oppilaan opinto-ohjaaja voi ohjata oppilaan ammatinvalintapsykologille.

Yhdeksäsluokkalaisten huoltajat kutsutaan yhteishakuun liittyvään vanhempainiltaan syyslukukaudella. Lisäksi yhdeksäsluokkalaisille järjestetään muita infotilaisuuksia sekä oppilaitosvierailuja ja tutustumiskäyntejä toisen asteen oppilaitoksiin. Opinto-ohjaaja tiedottaa huoltajille yhteishakuun liittyvistä asioista.

Perusopetuksen oppilaanohjaajat, toisen asteen opinto-ohjaajat ja nuorisotyöntekijät kokoontuvat tarpeen mukaan keskustelemaan nivelvaiheeseen liittyvistä asioista, esim. tiedonsiirrosta ja opiskelijoiden sijoittumisista oppilaitoksiin. Kesäkuussa opinto-ohjaajat järjestävät jälkiohjaustilaisuuden, jossa perusasteen oppilaanohjaajat ja toisen asteen opinto-ohjaajat antavat lähinnä ilman opiskelupaikkaa jääneille oppilaille ohjausta opiskelupaikan hakemisessa. Jälkiohjaustilaisuudessa voi olla mukana myös muita toimijoita, kuten esimerkiksi Hyvinkään nuorisotoimen edustaja.

Toisen asteen oppilaitokset kokoavat opiskelijalistat, joissa näkyy tulokoulu ja tiedottavat opiskelemaan tulevien nimet edelliselle koululle. Oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle opinto-ohjaajat huolehtivat opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen siirtämisestä uuteen oppilaitokseen. Opinto-ohjaaja tiedottaa huoltajille oppilaasta siirrettävistä asiakirjoista (HOJKS ja oppimissuunnitelma). Oppilaiden nivelvaihetiedot siirretään toisen asteen oppilaitoksiin tiedonsiirtoa varten järjestetyssä tilaisuudessa tai suoraan oppilaitosten välillä. Hyvinkään opiskeluhuolto muodostaa yhteisen rekisterin ja opiskeluhuollon tiedot ovat Hyvinkäällä uuden koulun käytössä.

Uuden lukuvuoden alussa vastaanottavan oppilaitoksen opinto-ohjaaja/erityisopettaja ja peruskoulun opinto-ohjaaja/erityisopettaja täydentävät tarvittaessa tiedonsiirtoa oppilaskohtaisesti.

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7–9

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 285)

15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 287)

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 289)

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 313)

7. Ik. SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS				
7. Ik. SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen				
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1 Harjoitellaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas kohtaa erilaisia viestintäympäristöjä ja harjoittelee toimimaan niissä.
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita koulussa ja muualla yhteiskunnassa. Harjoitellaan argumentointia, selostamista ja referointia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osallistuu aktiivisesti erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja pyrkii kehittymään viestijänä.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1 Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa esim. draaman avulla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutusryhmässä	Oppilas osallistuu pari- ja ryhmätehtäviin, toimii tavoitteen mukaisesti, osaa tuoda julki oman mielipiteensä ja ottaa toisten näkemykset huomioon.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1 Opetellaan tarkkailemaan sekä omaa että muiden viestintää.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa tarkkailla sekä omaa että muiden viestintää.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1 Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä, havainnollistamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kokonaisilmäyksen ja esiintymisen taidot	Oppilas uskaltaa esiintyä ja ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1 Harjoitellaan esim. valmisteltujen puheesitysten pitämistä, havainnollistamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella puheesityksen sekä antaa että vastaanottaa palautetta.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1 Tehdään havaintoja omista vuorovaikutustaidoista ja viestintätavoista Keskitytään tunnistamaan oman viestinnän vahvuuksia	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas tunnistaa oman viestintänsä vahvuuksia.
Tekstien tulkitseminen				
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2 Harjoitellaan tiivistämis- ja referointitaitoja Harjoitellaan tunnistamaan kielen kuvallisuutta Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja pyritään monipuolistamaan ja laajentamaan omaa tekstimaailmaansa	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstin ymmärtämisen strategiat	Oppilas tunnistaa tekstilajeja ja ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksia.
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2 Tutustutaan kauno- ja tietokirjallisuuteen. Tarkastellaan tekstejä niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta. Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa käyttöä ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas harjoittelee erilaisia lukustrategioita ja tunnistaa eri tekstilajeja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2 Tutustutaan kauno- ja tietokirjallisuuteen Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstimaailman monipuolistaminen ja monilukutaito	Oppilas lukee kirjallisuutta ja jakaa lukukokemustaan muille.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2 Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa ja muiden elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa hyödyntää tekstin tarkastelussa tarkoituksenmukaisia käsitteitä.
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Eläydytään luettuun, analysoidaan tekstejä ja jaetaan lukukokemuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstien tulkinta	Oppilas osaa analysoida lukemaansa.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2 Syvennetään tiedonhakataitoja ja arvioidaan tietolähteiden luotettavuutta	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Osaa arvioida tietolähteen luotettavuutta.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2 Harjoitellaan fiktiivisten tekstien analysoimista ja tulkitsemista	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas löytää itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa. Hallitsee keskeiset kirjallisuuden käsitteet ja osaa käyttää niitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Tekstien tuottaminen				
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3 Tuotetaan ja kokeillaan erilaisia tapoja tuottaa tekstejä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas pystyy tuottamaan tarkoituksenmukaisia tekstejä. Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan kirjoittajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3 Tuotetaan kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3 Tuotetaan tekstejä vaiheittain S3 Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas tunnistaa tekstin tuottamisen vaiheita, antaa ja vastaanottaa palautetta ja pyrkii muokkaamaan tekstejään palautteen perusteella ja kehittymään tekstin tuottajana
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3 Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa. Harjoitellaan eri tyylilajeja sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstiä. Hän osaa myös antaa ja vastaanottaa palautetta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4 Harjoitellaan tekstin tulkinnassa ja erittelyssä tarvittavia käsitteitä.	L4 Monilukutaito	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa sanaluokat. Oppilas pyrkii käyttämään tarkoitukseen sopivaa tyyliä teksteissään.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4 Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin S4 Ylläpidetään lukuiltoa. Kannustetaan oppilasta laajentamaan lukutottumuksiaan ja etsimään omalle ikäkaudelleen sopivaa luettavaa	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Kirjallisuuden tuntemuksen ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas osaa etsiä itselleen sopivaa ja uutta luettavaa. Oppilas pystyy lukemaan kokonaisteoksen.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4 Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, luetaan erityisesti nuortenkirjallisuutta. Opitaan etsimään ja löytämään itseä kiinnostavaa luettavaa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajit. Oppilas pystyy lukemaan lyhyen ja helppohkon kokonaisteoksen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena				
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5 Kannustetaan oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä oppimisen ja oman tuottamisen tukena.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielen-oppimisen reflektointi	Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa kielenkäyttäjänä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5 Harjoitellaan mm. autenttisen materiaalin avulla erilaisten tekstien lukemista ja kirjoittamista sekä kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas osaa eri oppiaineiden sanastoa ja tutustuu eri tiedonalojen kieliin.
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5 Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja.	L1, L5, L6	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arviointi	Oppilas vahvistaa omia taitojaan käyttäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

8.IK. SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS				
8.IK. SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen				
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1 Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas toimii tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä.
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1 Vahvistetaan taitoja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opetellaan eri tilanteissa tarvittavia fraaseja ja ilmauksia, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista, modaalisuutta sekä vahvistamista ja pehmentämistä mielipiteen ilmaisussa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Vuorovaikutustaidot	Oppilas ymmärtää eri vuorovaikutustilanteiden kielellisiä keinoja ja pyrkii toimimaan tavoitteiden mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1 Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja ideointi-, väittely-, ja ongelmanratkaisutilanteissa	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutustaidot ryhmässä	Oppilas pystyy ilmaisemaan mielipiteensä ja perustelemaan sen uskottavasti.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1 Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa suhtautua kriittisesti kuulemaansa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1 Pidetään puheesityksiä ja hyödynnetään erilaisia havainnollistamiskeinoja Havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan vertaisarviointia	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa suunnitella ja laatia puhe-esityksen ja antaa rakentavaa palautetta toisille.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1 Vahvistetaan kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja omassa esiintymisessä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Esiintymistaidot	Oppilas uskaltaa esiintyä ja ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediasissa viestintäympäristöissä	S1 Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja pyritään kehittämään viestijänä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa hyödyntää saamaansa palautetta ja pyrkii kehittämään viestijänä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Tekstien tulkitseminen				
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2 Lisätään käsitteiden käyttöä tekstien erittelyssä ja tulkinnassa S2 Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tilanteeseen sopivia käsitteitä teksteistä puhuessaan.
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiillisten vihjeiden perusteella	S2 Luetaan ja analysoidaan erilaisia opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisiä tekstejä ja tarkastellaan niissä esiintyviä arvoja, ideologioita ja vaikuttamiskeinoja. Käytetään soveltuvia lukustrategioita ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa hyödyntää tietoa eri tekstilajeista ja käyttää erilaisia lukustrategioita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2 Tutustutaan kanta-aottaviin ja pohtiviin teksteihin, niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstimaailman monipuolistaminen ja monilukutaito	Tunnistaa kanta-aottavan tekstin, sen vaikutuskeinot ja kielelliset piirteet. Osaa valita monipuolisesti itseään kiinnostavaa luettavaa.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2 Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja sekä kriittistä lukemista	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa analysoida ja tulkita lukemaansa tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas suhtautuu lukemaansa kriittisesti.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Harjoitellaan kriittistä lukemista, omien ja muiden tekstien analysointia sekä palautteen antoa ja vastaanottamista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstin tulkitseminen	Oppilas pyrkii suhtautumaan lukemaansa kriittisesti.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisia lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2 Tutustutaan erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tiedonhankinta-taidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa arvioida tietolähteitä kriittisesti.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2 Harjoitellaan fiktiivisten tekstien analyysi- ja tulkintataitoja	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas pyrkii laajentamaan fiktiivistä tekstimaailmaansa.
Tekstien tuottaminen				
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3 Perehdytään erilaisten vaikuttamaan pyrkivien tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Erilaisten kielellisten vaikuttamistapojen tunnistaminen ja käyttö	Oppilas tunnistaa erilaisia kielellisiä vaikuttamistapoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3 Harjoitellaan pohtivia ja kantaaottavia tekstejä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja kantaaottavia tekstejä.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3 Harjoitellaan tekstin kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri tarkoituksiin sopiviksi. Arvioidaan itseä tekstin tuottajana ja annetaan palautetta toisille	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstin tuottamisprosessien hallinta	Oppilas osaa suunnitella, tuottaa, muokata ja viimeistellä tekstinsä. Oppilas pyytää palautetta ja pystyy hyödyntämään saamaansa palautetta tekstin laatimisen eri vaiheissa. Hän osaa antaa rakentavaa palautetta muiden teksteistä.
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3 Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Osoo osaa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3 Tutkitaan kielen erilaisia rekisteri- ja tyylipiirteitä S3 Hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (lauseenjäsenet, lauseke)	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas hallitsee tekstin rakentamisen periaatteet ja kirjoitetun yleiskielen konventiot.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3 Noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa S3 Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, pohtivien tekstien laatimista, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas ymmärtää tekijänoikeuksien merkityksen omassa opiskeluun liittyvissä teksteissään. Oppilas osaa etsiä tietoa ja referoida sitä. Oppilas osaa laatia lähdeluettelon.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa	S3 Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolisesti tekstilajissa tarvittavaa sanastoa, fraseologiaa ja kielipiillisiä rakenteita.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas hallitsee kirjoitetun yleiskielen normeja
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen				
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4 Harjoitellaan kielellisten valintojen vaikutusta tekstin tyyliin ja sävyyn, tuottamalla ja lukemalla esimerkiksi erilaisia vaikuttavia tekstejä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Kielentutkimuksen kehittyminen	Oppilas hallitsee erilaisia kielellisiä vaikuttamiskeinoja (mm. modukset).
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4 Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä ja rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio).	L4 Monilukutaito	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa erilaisia kielellisiä vaikuttamiskeinoja (esim. modukset).

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4 Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajityyppeihin S4 Tutustutaan kaunokirjallisuuteen yhteiskunnallisena vaikuttajana, laajennetaan tietoisuutta ympäröivästä maailmasta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee kaunokirjallisuuden lajityypit. Oppilas ymmärtää kaunokirjallisuuden yhteiskunnalliset vaikuttamismahdollisuudet.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4 Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tunnistaa kaunokirjallisuuden lajeja.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4 Tarkastellaan kulttuuria vaikuttamisen näkökulmasta; harjoitellaan monilukutaitoa S4 Tutustutaan mediakulttuuriin ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten elokuvaan ja puhekuulttuuriin	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas kiinnostuu kulttuurista ja suhtautuu siihen myönteisesti. Oppilas ymmärtää, että myös kulttuurin avulla voi vaikuttaa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4 Tutustutaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osoittaa kiinnostusta kulttuuriin ja monikielisyyteen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena				
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5 Syvennetään oppilaan monikielisyyden käyttöä kaiken oppimisen tukena.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Oppilas arvioi itseään kielenoppijana.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5 Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas ymmärtää eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5 Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oppimisen arvioinnissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelussaan.

9. IK. SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS				
9.IK. SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen				
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1 Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1 Vahvistetaan oppilaan vuorovaikutustaitoja ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1 Harjoitellaan työelämässä tarvittavia ryhmäviestintätaitoja, kuten kokous- ja neuvottelutaitoja	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	työelämässä tarvittavien ryhmäviestintätaitojen omaksuminen	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1 Vahvistetaan oppilaan ymmärtämistaitoja ja niiden pohjalta oman puheen tuottamista esim. työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1 Pidetään puhe-esityksiä ja hyödynnetään erilaisia havainnollistamiskeinoja S1 Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin esim. draaman toimintamuotojen avulla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1 Ohjataan oppilasta itsearviointiin ja sen pohjalta omien vuorovaikutustaitojen kehittämiseen eri tilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1 Hyödynnetään tietoa omista vuorovaikutustaidoista ja kehitetään omaa viestintää niiden pohjalta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen				
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2 Käytetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan oman lukutaidon kehittymistä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstin ymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2 Tarkastellaan tekstejä kriittisesti, tunnistetaan tekstilajeja ja kuvaillaan tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2 Käytetään ja tulkitaan erityyppisiä fiktiivisiä tekstejä ja media- ja asiatekstejä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstimaailman monipuolistaminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2 Tarkastellaan tekstejä kriittisesti, tunnistetaan tekstilajeja ja kuvaillaan tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Harjoitellaan kriittistä lukemista, tekstien analysointia ja päätelmien tekemistä luetusta. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstien tulkitseminen	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2 Hallitaan tiedonhaun keskeiset vaiheet, tiedetään, mistä tietoa löytyy ja millainen on luotettava tiedonlähde	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2 Laajennetaan lukuharrastusta edelleen, osataan löytää itselle sopivaa luettavaa ja tulkitaan luettua kirjallisuuden käsitteiden avulla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstiä johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen				
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3 Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointiin. Tunnistetaan omat vahvuudet ja kehittämiskohteet tekstin tuottajana	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3 Harjoitellaan referointitaitoja esim. työelämätaidot, raportit, asioiminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3 Harjoitellaan tekstin kohdentamista ja palautteen antamista sekä kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri tarkoituksiin sopiviksi	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta ja omien tekstitaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3 Harjoitellaan mm. referointia ja asiointikirjoittamista (työhakemus, ansioluettelo, raportti, sähköposti). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3 Harjoitellaan asiatyylisiä kirjoittamista. Kirjoitetaan tekstejä sujuvasti käsin ja koneella Vahvistetaan yleiskielen ja kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteiden hallintaa. Opiskellaan lauseenvastikkeet	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitetun tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3 Noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3 Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas hallitsee oikeinkirjoituksen pääpiirteittäin.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen				
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4 Tuotetaan ja tarkastellaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tyyllisiä piirteitä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4 Tuotetaan ja tarkastellaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tyyllisiä piirteitä. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.	L4 Monilukutaito	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4 Tutustutaan suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Käsitellään kirjallisuutta monipuolisesti esim. draaman keinoin Tutustutaan kulttuurin eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen ja teatteriin	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälatjit ja on lukenut sovitut kirjat.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4 Laajennetaan edelleen lukuharrastusta. Tutkitaan suomalaisen kirjallisuuden vaiheita ja niiden yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4 Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä ja vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin S4 Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4 Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vertaillaan kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena				
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5 Ohjataan oppilasta asettamaan itselleen kielenoppijana realistisia oppimistavoitteita, suunnittelemaan ja arvioimaan opiskeluaan.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5 Harjoitellaan eri tiedonalojen tekstien ymmärtämistä ja tuottamista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 324)

RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 325)

7. IK. RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1 Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kieli- ja kulttuuriympäristön ja kielen merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä	S1 Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Maailmankansalaisten taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ruotsinkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännön mukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Laajennetaan oppilaiden ruotsin kielen rakenteiden tuntemista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita ruotsin kielen opiskelussa, keskeistä on luokilla 3.–6. opiskeltujen rakenteiden kertaaminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännön mukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Harjoitellaan erilaisia kielenopiskelutaitoja, oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia toisia kannustaen

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan	S2 Harjoitellaan kielenopiskelutaitoja. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja vastuun ottoon omasta oppimisestaan.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Harjoitellaan käyttämään opittua sanastoa ja rakenteita erilaisissa viestintätilanteissa. Viestintätilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja ja ne vaihtelevat epämuodollisesta jutustelusta tai chattailusta muodollisempiin puheisiin ja kirjeisiin Tavoitteena on, että kielenkäyttö on mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Epämuodolliset viestintätilanteet painottuvat	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A 1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä harjoittamaan taitoaan käyttää ruotsinkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja ja kierto- ja täyteilmauksia.	S3 Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Harjoitellaan vakiintuneita fraaseja sekä opetellaan käyttämään kierto- ja täyteilmauksia ja muistetaan myös sanattoman viestinnän merkitys vuorovaikutuksessa. Ruotsin kieltä käytetään mahdollisimman paljon.	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A 1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden esiin tuomista	S3 Havainnoidaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta (esim. puhelut, sähköposti, tekstiviestit, chat, some). Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A 1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, tai kuvaavista teksteistä. Harjoitellaan myös tiedonhankintaa ruotsiksi. Teksti voi olla sanallinen (suullinen tai kirjallinen), kuvallinen, äänellinen, graafinen tai näiden yhdistelmä. Teksti voi olla myös video- tai audiotallenne, keskustelu tai kohtaus näytelmässä. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Tekstejä (esim. kirjoitettua, puhuttua ja videoitua) tuotetaan eri aihepiireistä. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Tekstejä jaetaan ja julkaistaan.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

8. IK. RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälisiä toimintakykyään	S1 Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Otetaan selvää myös yksilön kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kieli- ja kulttuuriympäristön ja kielen merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa ja pohtia kielen merkitystä yksilölle.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Maailmankansallaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ruotsinkielisissä toimintaympäristöissä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Laajennetaan oppilaiden ruotsin kielen rakenteiden tuntemista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2 Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Sisältöjä valittaessa yksi näkökulma on tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Rohkaistaan käyttämään opittua sanastoa ja rakenteita erilaisissa viestintätilanteissa. Tavoitteena on, että kielenkäyttö on mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja. Muodollisemmat puheet ja kirjeet painottuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä harjoittamaan taitoaan käyttäen ruotsinkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja ja kierto- ja täyteilmauksia.	S3 Oppilaat harjoittelevat kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Harjoitellaan edelleen vakiintuneita fraaseja sekä opetellaan aktiivisemmin käyttämään kierto- ja täyteilmauksia ja muistetaan myös sanattoman viestinnän merkitys vuorovaikutuksessa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista	S3 Havainnoidaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Harjoitellaan myös tiedonhankintaa ruotsiksi esim. muiden aineiden tutkielmia varten. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Tekstejä (esim. kirjeitä ja muita kirjallisia viestejä, äänitettä, videota, blogeja, esityksiä) tuotetaan eri menetelmin ja aiheista, jotka kiinnostavat oppilaita ja ovat ajankohtaisia. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Tekstejä jaetaan ja julkaistaan. Äänteiden lisäksi harjoitellaan sana- ja lausepainoja.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

9. IK. RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1 Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kieli- ja kulttuuriympäristön ja kielen merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa ja maailman kielten joukossa ja pohtia kielen merkitystä yksilölle.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Maailmankansalaise n taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ruotsinkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Laajennetaan oppilaiden ruotsin kielen rakenteiden tuntemista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiansä sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustuen

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Sisältöjä valittaessa yksi näkökulma on suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Käytetään opittua sanastoa ja rakenteita erilaisissa viestintätilanteissa. Tavoitteena on, että kielenkäyttö on mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja. Muodollisemmat puheet, kirjeet ja työelämän vaatimat tuotokset painottuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen ruotsinkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3 Oppilaat käyttävät kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Harjoitellaan edelleen vakiintuneita fraaseja sekä opetellaan aktiivisemmin käyttämään kierto- ja täyteilmauksia ja muistetaan myös sanattoman viestinnän merkitys vuorovaikutuksessa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintäruutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Harjoitellaan myös tiedonhankintaa ruotsiksi esim. muiden aineiden tutkielmia varten. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Tekstejä (esim. kirjoitettua, puhuttua ja videoitua) tuotetaan eri aihepiireistä. Oppilaalle tarjotaan myös vaihtoehtoisia tapoja tuottaa tekstejä häntä itseään kiinnostavista aiheista aiempaa laajemmin. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Tekstejä jaetaan ja julkaistaan.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 333)

7. IK RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1 Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Keskustellaan omista kielikokemuksista esim. lomamatkan aikana tai perhepiirissä/kotona.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä piirteitä.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Rohkaistaan oppilasta havainnoimaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä muihin kieliin. Oppilas osaa erottaa verbin, substantiivin ja adjektiivin ja tietää, että niitä taivutetaan eri päättein. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kieltenopiskelutaidot				
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Harjoitellaan asettamaan yhdessä tavoitteita ruotsin opiskelulle. Oppilasta rohkaistaan käyttämään erilaisia kielenopiskelun työtapoja kuten yksilö-, pari- ja ryhmätöitä sekä ohjataan harjoittelemaan eri tiedonhankintavälineiden käyttöä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2 Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielenkäyttöön erilaisissa tilanteissa vähäisenkin kielitaidon turvin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan edelleen kommunikointitaitoja tavallisimmissa arkipäivään liittyvissä tilanteissa, joissa puhelukumppani voi auttaa. Harjoitellaan itsestä kertomista ja osataan kertoa/kuvaila lähiympäristöstä itselle tärkeitä asioita. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A 1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä sekä tekstien ajankohtaisuus. Laajennetaan oppilaan kielitaitoa mm. seuraavien aihepiirien avulla: lähiympäristö ja siihen kuuluvat asiat: koti, perhe, ystävät ja vapaa-aika	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A 1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Huomioidaan kohtelias kielenkäyttö ja opitaan arkipäivän kielenkäyttö asiointi- ja vuorovaikutustilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A 1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3 Oppilasta tuetaan ja rohkaistaan oppimaan ja syventämään tietojaan mm. seuraavista rakenneasioista: pronominit, järjestysluvut ajanmääreet, keskeinen verbioppi sekä valituista teksteistä riippuen muita keskeisiä kielen rakenteita. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita kuten kaupassa asiointi, matkavarausten tekeminen tai oman perheen tai ystävien kuvailu.	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

8. Ik. RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1 Oppilas syventää tietojaan ja oppii tuntemaan enemmän pohjoismaisesta kulttuurista. Oppilas kartuttaa taitojaan viestiä ruotsinkieliselle kulttuurille ominaisella tavalla. Tehdään havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä
Kieltenopiskelutaidot				
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S1 Asetetaan oppimistavoitteita ruotsin opinnoissa. Harjoitellaan kielenkäyttöä pari- ja ryhmätyössä. Mietitään kielenkäyttötilanteita yhdessä sekä arvioidaan viestinnän onnistumista yksin ja yhdessä. (esim. laaditaan lyhyt vuoropuhelu pareittain, keskustelu harjoitellaan ja esitetään muille.) Ryhmän kesken arvioidaan keskustelutilanteiden onnistumista monin eri tavoin (esim. oikeakielisyys, non-verbaalinen kommunikointi, viestin välittyminen).	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kieltenopiskelutavoitteita ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2 Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Valitaan erilaisia tekstejä (mm. kuultuja, kirjoitettuja, videoituja) monenlaisista aihepiireistä, vahvistetaan jo opittua ja syvennetään sitä. Keskeisimpinä aihepiireinä: minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aika sekä elämä Pohjoismaissa. Valitaan aihepiirejä myös yhdessä. Tekstejä valitessa huomioidaan pohjoismaisten kielten levinneisyys.	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Opetellaan tunnistamaan ja kirjoittamaan asiatekstiä. Harjoitellaan kielenkäyttöä esim. matkatoimistossa, kaupassa tai tietä kysyttäessä. Kiinnitetään huomiota kohteliaisuusfraaseihin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Harjoitellaan etsimään pääkohdat ja ydinviesti itseä kiinnostavasta tekstistä. Opetellaan kertomaan puhutun tai kirjoitetun tekstin pääkohdat omin sanoin lyhyesti.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Harjoitellaan ruotsin kielelle tyypillistä rytmiä ja muita ääntämisen piirteitä sekä harjoitellaan ääntämään luontevasti. Sanastoa ja rakenteita havainnoidaan monenlaisista teksteistä. Tekstien avulla oppilas oppii esim. seuraavia rakenteita: verbien taipuminen ja aikamuotojen käyttö, erilaisten lauseiden sanajärjestys, adjektiivien vertailu sekä muita aihepiirien käsittelyssä vaadittavia kielioppitaitoja.	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologien osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

9. IK. RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1 Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä
Kieltenopiskelutaidot				
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S1 Harjoitellaan erilaisten ruotsinkielisten viestimien käyttöä oman oppimisen tukena yksin ja ryhmässä. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta yksilö- ja pari-/ryhmätöiden yhteydessä. Yksinkertaisen palautteen antamista harjoitellaan myös ruotsiksi.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kieltenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2 Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Syvennetään sekä kirjallisen että suullisen vuorovaikutuksen osaamista eri aihepiireistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan kielenkäyttöä nuorille tärkeissä tilanteissa (kuten työelämätaidot, itsestä kertominen esim. haastattelutilanteissa).	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan kohteliaista kielenkäyttöä ja syvennetään tietoa kielen eri rekistereistä (kuten asiallisen sähköpostiviestin kirjoittaminen, kutsukortin tai lyhyen tiedonannon laatiminen tai kesätyöpaikasta tiedustelu puhelimitse).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja tulkitsemaan omalle taitotasolle sopivia tekstejä. Rohkaistaan tulkitsemaan vaativampaakin tekstiä. Syvennetään jo opitun tunnistamista sekä vieraampien rakenteiden ja ilmaisujen päättelyä (rakenteiden, sanojen ja asiayhteyksien avulla). Ohjataan kertomaan laajemmin itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään sujuvammin erilaisissa puhetilanteissa.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita opittuja aikamuotoja käyttäen. Ohjataan kertomaan laajemmin itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään sujuvammin erilaisissa puhetilanteissa. Syvennetään kykyä kertoa itselle tärkeistä asioista hyödyntäen esimerkiksi adjektiivien vertailumuotoja. Rohkaistaan oppilasta kertomaan esim. omasta päivästä tai ajankäytöstään kiinnittäen huomioita sanajärjestykseen erilaisissa lauseissa. Kartutetaan kielen rakenteen tuntemusta mm. oppimalla lisää verbiopista ja käsittelemällä erilaisia aikamuotoja eri aihepiirien yhteydessä.	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

15.4.3 VIERAAT KIELET

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 348)

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 348)

7. IK. ENGLANNIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄT				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä	S1 Tutustutaan muutamiin maihin, joiden virallisiin kieliin englanti kuuluu. Tutustutaan näiden maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin nuorten jokapäiväisen elämän näkökulmasta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä. Oppilas osaa jossain määrin pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.
T2 kannustaa etsimään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1 Oppimateriaalien eritasoisten tekstien lisäksi ohjataan oppilasta etsimään itseään kiinnostavia ja oppimateriaalien aihepiirejä tukevia sisältöjä eri medioista (esim. nuorten lehdet, mainokset, sarjakuvat, sosiaalinen media).	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Kerrataan ja opiskellaan rakenteita kielitiedon peruskäsitteitä käyttäen (esim. perusaikamuodot, peruslauserakenne, artikkelinkäytön perusteet, persoonapronominit, monikot, prepositiot) Verrataan rakenteita muihin oppilaiden opiskelemiin kieliin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Ohjataan oppilasta oppimateriaalin sanastojen, äänitteiden ja kielioppikoosteiden monipuoliseen käyttöön. Harjoitellaan ja sovelletaan opiskeltavia kommunikaatiotilanteita monipuolisesti (esim. pareittain, pienryhmissä, pelien ja draaman avulla). Arvioidaan oman oppimisen edistymistä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan	S2 Harjaannutetaan monipuolisesti kielitaitoa, tutustutaan ja tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3 Harjoitellaan opiskeltavaa sanastoa pareittain ja pienryhmissä. Käydään keskusteluja käsiteltävistä aiheista erilaisissa ryhmissä. Keskeisimpinä aihepiireinä ovat minä itse, ystävät, koulu ja harrastukset. Harjoitellaan kielioppirakenteita myös suullisesti pariharjoitteilla, pelien muodossa ja digitaalisen aineiston avulla.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A 2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä harjaannuttamaan taitoaan käyttää englanninkielisiä viestinnän keinoja ja vakiintuneita fraaseja	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (esim. kuvat, kuuntelu, luetut tekstit, audio- /videomateriaalit, erilaiset mediat)	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A 2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei- kielellisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan englannin kielelle tyypillisiä viestintätapoja jokapäiväisen elämän kommunikaatiotilanteissa (esim. tervehtiminen, kohteliaisuudet, matkailutilanteet)	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A 2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3 Tutustutaan oppimateriaalin eritasoihin eri kielialuetta edustaviin luettaviin ja kuunneltaviin teksteihin. Harjoitellaan ymmärtämään ja tulkitsemaan tekstejä yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomioita rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3 Kerrataan englannin kielen foneettiset merkit. Harjoitellaan tekstien suullistamista eri tavoin (esim. dramatisointi, juonikartat). Kirjoitetaan yksinkertaisia, lyhyitä viestejä ja kuvauksia yksin ja ryhmissä, myös tietotekniikkaa hyödyntäen.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

8. IK. ENGLANNIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄT				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja, antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1 Tutustutaan muutamiin maihin, joiden virallinen kieli englanti on. Tutustutaan näiden maiden elämänmuotoon, kulttuuriin, juhliin ja perinteisiin. Tuotetaan yksin, pareittain tai ryhmissä kohdemaita esitteleviä tekstejä tai mediasisältöjä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaa. Oppilas osaa jossain määrin pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S2 Kannustetaan oppilaita etsimään itseään kiinnostavia ja opiskeltaviin aihepiireihin liittyviä sisältöjä eri medioista (esim. blogit ja muu sosiaalinen media, haastattelut, mainokset, videot)	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englanninkielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S3 Syvennetään ja vahvistetaan perusrakenteiden osaamista. Opiskellaan käyttämään vaativampia verbirakenteita (mm. kesto- ja ehtolauseet) ja syvennetään ja laajennetaan mm. lauserakenteiden, artikkelinkäytön ja pronomien osaamista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja harjoittelemalla oppimateriaalien sanastojen ja kumulatiivisten kielioppikoosteiden itsenäistä käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista ja tiedon hakemista ja arviointia. Painotetaan pitkäjänteisen työn merkitystä kielenopiskelussa. Rohkaistaan oppilaita tutustumaan eri tekstilajeihin medioissa ja harjoittelemaan tiedonhakuja ja sen luotettavuuden arviointia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä käyttää luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2 Tuetaan edelleen oppilaan kielenopiskelutaitojen kehittymistä ja rohkaistaan oppilasta asettamaan itselleen kielenopiskelun tavoitteita. Kannustetaan oppilasta käyttämään kielitaitoaan koulun ulkopuolella.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita pareittain ja ryhmissä. Keskeisinä aihepiireinä ovat mm. perheestä, harrastuksista, vapaa-ajanvietosta ja terveydestä keskusteleminen sekä matkailutilanteet. Opiskellaan oppimateriaalin sanastoa ja kielioppirakenteita myös suullisten harjoitteiden avulla (esim. dialogit, kerrontaharjoitukset, juonikartat, pelit, digitaaliset harjoitukset)	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3 Painotetaan viestintätilanteissa viestin ymmärtämistä oikeakielisyyden sijaan. Havainnoidaan ja harjoitellaan kiertoilmaisuja, selvennyksen pyytämistä ja eleiden ja ilmeiden merkitystä viestintätilanteissa (esim. sananselitystehtävät, dialogit, dramatisointi)	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan englannin kielelle tyypillisiä viestintätapoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kiinnitetään huomiota kielen ja kulttuurien erilaisiin keskustelustrategioihin ja tapakulttuuriin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3 Tutustutaan oppimateriaalin eri tekstilajeja ja kieliäuetta edustaviin, vaikeudeltaan eritasoisin kertoviin, kuvaaviin ja vaikuttaviin teksteihin ja harjoitellaan niiden tulkitsemista eri strategioita käyttäen. Harjoitellaan erilaisia kuuntelemisen taitoja monenlaisten kuuntelu- ja sanelutehtävien avulla.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomioita rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan englannin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatioita. Harjoitellaan edelleen oppimateriaalin sanastoa suullisesti eri strategioita käyttäen. Tuotetaan lyhyitä kirjallisia tekstejä oppimateriaalien aihepiireihin liittyen. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua sekä kirjallisesti että suullisesti.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisistä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

9. IK. ENGLANNIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄT				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin kielen asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälisiä toimintakykyä	S1 Havainnoidaan englannin eri varianttien levinneisyyttä, eroavaisuuksia, tyyllilajeja ja niille tyypillisiä vuorovaikutustapoja ja kulttuurisia käytänteitä. Havainnoidaan ja pohditaan englannin merkitystä globaalina lingua francana. Rakennetaan ymmärrystä maailman monikielisyydestä ja kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienväläinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaa, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1 Kannustetaan ja ohjataan oppilaita hyödyntämään monipuolisesti eri medioita opiskeltavien aihepiirien sisältöjen syventämiseen ja laajentamiseen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englanninkielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Vahvistetaan keskeisimpien kielen rakenteiden osaamista ja opiskellaan haastavampia rakenteita, mm. passiivi ja sen vastineet, 2. konditionaali, epäsuora kerronta ja infinitiivien ja ing-muodon käyttö. Tarkastellaan englannin kielen rakenteita myös suhteessa muihin opiskeltaviin kieliin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Rohkaistaan oppilaita asettamaan opiskelulle tavoitteita ja arvioimaan aktiivisesti omaa edistymistään. Kehitetään edelleen kannustavan palautteen antamista vuorovaikutteisissa oppimistilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2 Kannustetaan oppilasta käyttämään kielitaitoaan viestinnän, opiskelun ja vaikuttamisen välineenä erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä ja arkielämän tilanteissa. Pyritään tarjoamaan mahdollisuus vuorovaikutukseen syntyperäisen kielenpuhujan kanssa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan edelleen monenlaisia vuorovaikutustilanteita pareittain ja ryhmissä (esim. työpaikkahaastattelu, puhelinkeskustelu, ehdottaminen, väittelyt, matkailutilanteet)	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokkeinojen käytössä ja merkitysneuvotteluiden käymisessä	S3 Korostetaan viestinällisyyttä, kulttuurista sopivuutta ja kohteliaisuutta oikeakielisyyden sijaan. Harjoitellaan vaativammista vuorovaikutustilanteista selviytymistä erilaisia kompensatiokkeinoja (mm. merkitysneuvottelut, nonverbaalinen viestintä) käyttäen.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3 Vahvistetaan oppilaiden ymmärrystä kulttuuristen käytänteiden merkityksestä vuorovaikutustilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso B1.1 Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3 Opiskellaan sanastoa oppimateriaalin erityyppisistä, kirjoitetuista ja kuunneltavista teksteistä. Oppilaat tutustuvat oma-aloitteisesti itseään kiinnostaviin mediasisältöihin. Harjoitellaan opiskeltaviin aihepiireihin liittyvien vaativampien tekstien ymmärtämistä ja tulkintaa eri strategioiden.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso B1.1 Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomioita rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvän ääntämiseen	S3 Harjoitellaan vuorovaikutustilanteita, sanastoa ja rakenteita suullisesti, kiinnittäen huomiota sanapainoon, intonaatioon ja ääntämiseen. Harjoitellaan erityyppisten, vaativampien tekstien tuottamista niin opiskeltavista aiheista (esim. työpaikkahakemukset ja CV) kuin oppilaita kiinnostavista asioista. Kannustetaan perusteltuun mielipiteen ilmaisuun niin suullisesti kuin kirjallisesti.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso B1.1 Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 352)

RANSKA, A-OPPIMÄÄRÄ

7. IK. RANSKA, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ranskan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia ranskan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia ranskankielisiä toimintaympäristöjä	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa ranskan kieltä puhutaan. Pyritään luomaan kontakteja ranskankielisiin yhteistyökumppaneihin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ranskan kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ranskankielisessä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ranskan kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ranskan kielen opiskelussa, keskeistä on luokilla 3.–6. opiskeltujen rakenteiden kertaaminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ranskan kielen säännönmukaisuuksista ja verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ranskan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioi opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan	S2 Harjaannutetaan monipuolisesti kielitaitoa, tutustutaan ja tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Viestintätilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja ja ne vaihtelevat epämuodollisesta jutustelusta tai chattailusta muodollisempiin puheisiin ja kirjeisiin. Epämuodolliset kielenkäyttötilanteet korostuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A 1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä harjaannuttamaan taitoaan käyttää ranskankielisiä viestinnän keinoja ja vakiintuneita fraaseja	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A 1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä	S3 Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta (esim. puhelut, sähköposti, tekstiviestit, chat, some).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A 1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, joista etsitään tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Teksti voi olla sanallinen (suullinen tai kirjallinen), kuvallinen, äänellinen, graafinen tai näiden yhdistelmä. Teksti voi olla myös video- tai audiotallenne, keskustelu tai kohtaus näytelmässä.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukena.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta erilaisista aihepiireistä sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa voidaan käsitellä lähes mitä vain. Luontevia ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset, vapaa-ajan vietto, tunteet, matkustaminen, luonto, oma kotimaa, työelämään tutustuminen, elämä kohdekielisessä ympäristössä jne.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

8. Ik. RANSKA, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ranskan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia ranskan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia ranskankielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa ranskan kieltä puhutaan.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ranskan kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havainnoja mahdollisuuksista oppia ranskankielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ranskan kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Laajennetaan oppilaan kielioppirakenteiden tuntemista. Hankitaan tarvittaessa tietoa Euroopan, Afrikan ja Amerikan ranskan eroista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ranskan kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ranskan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenoppimisen valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja ja kiinnitetään huomiota jo peruskoulun jälkeiseen kielenopiskeluun ja opiskeluvalmuksiin. Kiinnitetään huomiota myös eri tilanteisiin, joissa kielitaitoa voisi nyt ja tulevaisuudessa käyttää.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskan kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja ja ne vaihtelevat epämuodollisesta jutustelusta tai chattailusta muodollisempiin puheisiin ja kirjeisiin.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen ranskankielisiä viestinnän keinoja ja vakiintuneita fraaseja	S3 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita ja harjoitellaan monenlaisia vakiintuneita fraaseja eri tilanteissa.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei- kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Otetaan huomioon ranskankielisen kielialueen elämänmuoto. Huomioidaan erityisesti ranskalle tyypillinen kohtelias kielenkäyttö ja teitittely. Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sisältöjä valitaan yhdessä. Näkökulmana tekstivalinnoissa pidetään nuoren toimintaa kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa sekä ajankohtaisuutta ja oppilaiden kiinnostuksen kohteita. Tekstien tulee olla monipuolisia kuten kertovia, kuvaavia tai vaikuttavia tekstejä. Teksteistä opetellaan mm. sanastoa ja erilaisia rakenteita.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Tekstejä (esim. kirjeitä ja muita kirjallisia viestejä, äänitettä, videota, blogeja, esityksiä) tuotetaan eri menetelmin ja aiheista, jotka kiinnostavat oppilaita ja ovat ajankohtaisia. Äänneiden lisäksi harjoitellaan sanapainoja ja intonaatiota.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

9. IK. RANSKA, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia ranskan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa ranskan kieltä puhutaan. Hankitaan tietoa Euroopan, Afrikan ja Amerikan ranskankielisistä alueista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ranskan kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ranskankielisessä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Laajennetaan edelleen oppilaan kielioppirakenteiden tuntemista, keskeisenä verbioppi.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ranskan kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ranskan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Tuetaan ja kannustetaan itseohjautuvuuteen sekä panostetaan oppilaan aktiiviseen rooliin omien tavoitteiden asettamisessa ja toteuttamisessa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskan kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja. Muodollisemmat puheet, kirjeet ja työelämän vaatimat tuotokset painottuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää ranskankielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Harjoitellaan edelleen vakiintuneita fraaseja sekä opetellaan aktiivisemmin käyttämään kierto- ja täyteilmauksia ja muistetaan myös sanattoman viestinnän merkitys vuorovaikutuksessa.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Harjoitellaan ranskan kielelle ominaisia kohteliaita keskustelufraaseja mielipiteen ilmaisussa. Huomioidaan myös nuorten välinen epämuodollisempi kielenkäyttö. Otetaan huomioon ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskan kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Oppilaita rohkaistaan etsimään itseään kiinnostavia tekstejä oppimateriaalien lisäksi mm. internetistä, lehdistä ja uutisista. Opetuksessa huomioidaan ranskankielisissä maissa ajankohtaisia asioita esim. katsomalla uutispätkiä tai lukemalla lehtiä. Harjoitellaan myös tiedonhankintaa ranskaksi esim. muiden aineiden tutkielmia varten.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Tekstejä (esim. kirjoitettua, puhuttua ja videoitua) tuotetaan eri aihepiireistä. Oppilaalle tarjotaan myös vaihtoehtoisia tapoja tuottaa tekstejä häntä itseään kiinnostavista aiheista aiempaa laajemmin. Tekstin tuottamisessa kiinnitetään huomiota keskeisiin rakenteisiin. Suullisessa kielitaidossa ohjataan oppilasta rohkeasti käyttämään kieltä ja opetellaan soveltamaan ääntämissääntöjä myös uusien sanojen kohdalla.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A 2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin ilmauksissa.

SAKSA, A-OPPIMÄÄRÄ

7. Ikk. SAKSA, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saksan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia saksan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia saksankielisiä toimintaympäristöjä	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa saksaa puhutaan. Pyritään luomaan kontakteja saksankielisiin yhteistyökumppaneihin. Käytetään myös erilaisia tietotekniikan tuomia mahdollisuuksia ja pyritään luomaan yhteyksiä saksankielisiin maihin	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen saksan kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia saksankielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan millaisia säännönmukaisuuksia saksan kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Keskeistä on luokilla 3.-6. opiskeltujen rakenteiden kertaaminen. Hankitaan tarvittaessa tietoa saksan päävarianteista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä saksan kielen säännönmukaisuuksista sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee saksan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioi opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan	S2 Harjaannutetaan monipuolisesti kielitaitoa, tutustutaan ja tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Viestintätilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja ja ne vaihtelevat epämuodollisesta jutustelusta tai chattailusta muodollisempiin puheisiin ja kirjeisiin. Epämuodolliset kielenkäyttötilanteet korostuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A 1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä harjaannuttamaan taitoaan käyttää saksankielisiä viestinnän keinoja ja vakiintuneita fraaseja	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A 1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä	S3 Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta (esim. puhelut, sähköposti, tekstiviestit, chat, some).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A 1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, joista etsitään tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Teksti voi olla sanallinen (suullinen tai kirjallinen), kuvallinen, äänellinen, graafinen tai näiden yhdistelmä. Teksti voi olla myös video- tai audiotallenne, keskustelu tai kohtaus näytelmässä.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstien pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta erilaisista aihepiireistä sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa voidaan käsitellä lähes mitä vain. Luontevia ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset, vapaa-ajan vietto, tunteet, matkustaminen, luonto, oma kotimaa, työelämään tutustuminen, elämä kohdekielisessä ympäristössä jne.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaukset ymmärrettävästi.

8. IK. SAKSA, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saksan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia saksan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia saksankielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa saksaa puhutaan (Saksa, Itävalta ja Sveitsi sekä Belgia, Liechtenstein ja Luxemburg).	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen saksan kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia saksankielisessä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännömukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa Laajennetaan oppilaan kelioppirakenteiden tuntemista. Hankitaan tarvittaessa tietoa saksan kielen päävarianteista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä saksan kielen säännömukaisuuksista ja verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee saksan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioi opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Tuetaan ja kannustetaan itseohjautuvuuteen sekä panostetaan oppilaan aktiiviseen rooliin omien tavoitteiden asettamisessa ja toteuttamisessa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksan kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja ja ne vaihtelevat epämuodollisesta jutustelusta tai chattailusta muodollisempiin puheisiin ja kirjeisiin.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja	S3 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita ja harjoitellaan monenlaisia vakiintuneita fraaseja eri tilanteissa.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista	S3 Otetaan huomioon saksankielisen kielialueen elämänmuoto. Huomioidaan erityisesti saksalle tyypillinen kohtelias kielenkäyttö ja teittittely. Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumutoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sisältöjä valitaan yhdessä. Näkökulmana tekstivalinnoissa pidetään nuoren toimintaa saksan kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa sekä ajankohtaisuutta ja oppilaiden kiinnostuksen kohteita. Tekstien tulee olla monipuolisia kuten kertovia, kuvaavia tai vaikuttavia tekstejä. Teksteistä opetellaan mm. sanastoa ja erilaisia rakenteita.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Tekstejä (esim. kirjeitä ja muita kirjallisia viestejä, äänitettä, videota, blogeja, esityksiä) tuotetaan eri menetelmin ja aiheista, jotka kiinnostavat oppilaita ja ovat ajankohtaisia. Äänteiden lisäksi harjoitellaan sanapainoja ja intonaatiota.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

9. IK. SAKSA, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia saksan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Syvennetään tietoa saksankielisistä maista ja etsitään mielekkäitä toimintaympäristöjä ja oppimateriaaleja, jotka laajentavat oppilaiden maailmankuvaa kouluympäristöstä ja Hyvinkäältä Keski-Euroopan suuntaan. Mahdollisuuksien mukaan yhteistyö saksankielisten nuorten kanssa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen saksan kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia saksankielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Laajennetaan edelleen oppilaan kielioppirakenteiden tuntemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä saksan kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee saksan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista. Vahvistetaan oppilaiden vastuunottoa omien tavoitteiden asettelussa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota itsearviointiin ja vertaisarviointiin sekä ohjataan kannustamaan myös muiden edistymistä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja ja kiinnitetään huomiota jo peruskoulun jälkeiseen kielenopiskeluun ja opiskeluvaikeuksiin. Kiinnitetään huomiota myös eri tilanteisiin, joissa kielitaitoa voisi nyt ja tulevaisuudessa käyttää.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksan kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja. Muodollisemmat puheet, kirjeet ja työelämän vaatimat tuotokset painottuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Harjoitellaan edelleen vakiintuneita fraaseja sekä opetellaan aktiivisemmin käyttämään kierto- ja täyteilmauksia ja muistetaan myös sanattoman viestinnän merkitys vuorovaikutuksessa.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Harjoitellaan saksan kielelle ominaisia kohteliaita keskustelufraaseja mielipiteenilmaisussa. Huomioidaan myös nuortenvälinen epämuodollisempi kielenkäyttö. Otetaan huomioon saksan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintäritiineja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksan kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Oppilaita rohkaistaan etsimään itseään kiinnostavia tekstejä oppimateriaalien lisäksi mm. internetistä, lehdistä ja uutisista. Opetuksessa huomioidaan saksankielisissä maissa ajankohtaisia asioita esim. katsomalla uutispätkiä tai lukemalla lehtiä. Harjoitellaan myös tiedonhankintaa saksaksi esim. muiden aineiden tutkielmia varten.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Tekstejä (esim. kirjoitettua, puhuttua ja videoitua) tuotetaan eri aihepiireistä, esim. orientoituminen työelämään (esim. Lebenslauf, työhakemus, työhaastattelu). Oppilaalle tarjotaan myös vaihtoehtoisia tapoja tuottaa tekstejä häntä itseään kiinnostavista aiheista aiempaa laajemmin. Tekstin tuottamisessa kiinnitetään huomiota keskeisimpiin rakenteisiin. Suullisessa kielitaidossa ohjataan oppilasta rohkeasti käyttämään kieltä ja opetellaan soveltamaan ääntämissääntöjä myös uusien sanojen kohdalla.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

VENÄJÄ, A-OPPIMÄÄRÄ

7. Ik. VENÄJÄ, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia venäjän kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia venäjän kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia venäjänkielisiä toimintaympäristöjä	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa venäjän kieltä puhutaan. Pyritään luomaan kontakteja venäjänkielisiin yhteistyökumppaneihin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen venäjän kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia venäjänkielisessä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännömukaisuuksia venäjän kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielen välisessä vertailussa ja venäjän kielen opiskelussa, keskeistä on luokilla 3.–6. opiskeltujen rakenteiden kertaaminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä venäjän kielen säännömukaisuuksista ja verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee venäjän kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioi opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan	S2 Harjaannutetaan monipuolisesti kielitaitoa, tutustutaan ja tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Viestintätilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja ja ne vaihtelevat epämuodollisesta jutustelusta tai chattailusta muodollisempiin puheisiin ja kirjeisiin. Epämuodolliset kielenkäyttötilanteet korostuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A 1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä harjaannuttamaan taitoaan käyttää venäjänkielisiä viestinnän keinoja ja vakiintuneita fraaseja	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A 1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä	S3 Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta (esim. puhelut, sähköposti, tekstiviestit, chat, some).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A 1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, joista etsitään tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Teksti voi olla sanallinen (suullinen tai kirjallinen), kuvallinen, äänellinen, graafinen tai näiden yhdistelmä. Teksti voi olla myös video- tai audiotallenne, keskustelu tai kohtaus näytelmässä.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta erilaisista aihepiireistä sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa voidaan käsitellä lähes mitä vain. Luontevia ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset, vapaa-ajan vietto, tunteet, matkustaminen, luonto, oma kotimaa, työelämään tutustuminen, elämä kohdekielisessä ympäristössä jne.	L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

8. lk. VENÄJÄ, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia venäjän kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia venäjän kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia venäjänkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa.	S1 Tutustutaan venäläiseen kulttuuriin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaise n taitojen kehittyminen venäjän kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia venäjänkielisessä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia venäjän kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Laajennetaan oppilaan kielioppirakenteiden tuntemista. Hankitaan tarvittaessa tietoa saksan kielen päävarianteista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä venäjän kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee venäjän kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenoppimisen valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja ja kiinnitetään huomiota jo peruskoulun jälkeiseen kielenopiskeluun ja opiskeluvaikeuksiin. Kiinnitetään huomiota myös eri tilanteisiin, joissa kielitaitoa voisi nyt ja tulevaisuudessa käyttää.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta venäjän kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja ja ne vaihtelevat epämuodollisesta jutustelusta tai chattailusta muodollisempiin puheisiin ja kirjeisiin.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen venäjänkielisiä viestinnän keinoja ja vakiintuneita fraaseja	S3 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita ja harjoitellaan monenlaisia vakiintuneita fraaseja eri tilanteissa.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista	S3 Otetaan huomioon venäjänkielisen kielialueen elämänmuoto. Huomioidaan erityisesti venäjälle tyypillinen kohtelias kielenkäyttö ja teitittely. Ominaisia tilanteita ovat mm. erilaiset arkielämän rutiinitapahtumat, palvelutilannekeskustelut, haastattelut ja erilaiset sosiaaliset kohtaamiset, joita voidaan käydä kasvokkain tai kirjallisesti mm. sähköisen yhteyden kautta.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumutoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sisältöjä valitaan yhdessä. Näkökulmana tekstivalinnoissa pidetään nuoren toimintaa kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa sekä ajankohtaisuutta ja oppilaiden kiinnostuksen kohteita. Tekstien tulee olla monipuolisia kuten kertovia, kuvaavia tai vaikuttavia tekstejä. Teksteistä opetellaan mm. sanastoa ja erilaisia rakenteita.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Tekstejä (esim. kirjeitä ja muita kirjallisia viestejä, äänitettä, videota, blogeja, esityksiä) tuotetaan eri menetelmin ja aiheista, jotka kiinnostavat oppilaita ja ovat ajankohtaisia. Äänteiden lisäksi harjoitellaan sanapainoja ja intonaatiota.	L5 Tieto- ja viestintäteknologien osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

9. lk. VENÄJÄ, A-OPPIMÄÄRÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia venäjän kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Tutustutaan venäläiseen kulttuuriin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Maailmankansalaise n taitojen kehittyminen venäjän kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia venäjänkielisessä toimintaympäristöissä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Laajennetaan edelleen oppilaan kielioppirakenteiden tuntemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä venäjän kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee venäjän kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot				
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Tuetaan ja kannustetaan itseohjautuvuuteen sekä panostetaan oppilaan aktiiviseen rooliin omien tavoitteiden asettamisessa ja toteuttamisessa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta venäjän kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tilanteet voivat olla puhuttuja tai kirjoitettuja. Muodollisemmat puheet, kirjeet ja työelämän vaatimat tuotokset painottuvat.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää venäjänkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Harjoitellaan edelleen vakiintuneita fraaseja sekä opetellaan aktiivisemmin käyttämään kierto- ja täyteilmauksia ja muistetaan myös sanattoman viestinnän merkitys vuorovaikutuksessa.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsä tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Harjoitellaan venäjän kielelle ominaisia kohteliaita keskustelufraaseja mielipiteen ilmaisussa. Huomioidaan myös nuorten välinen epämuodollisempi kielenkäyttö.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnaassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta venäjän kielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Oppilaita rohkaistaan etsimään itseään kiinnostavia tekstejä oppimateriaalien lisäksi mm. internetistä, lehdistä ja uutisista. Opetuksessa huomioidaan venäjänkielisissä maissa ajankohtaisia asioita esim. katsomalla uutispätkiä tai lukemalla lehtiä. Harjoitellaan myös tiedonhankintaa venäjäksi esim. muiden aineiden tutkielmia varten.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Tekstejä (esim. kirjoitettua, puhuttua ja videoitua) tuotetaan eri aihepiireistä. Oppilaalle tarjotaan myös vaihtoehtoisia tapoja tuottaa tekstejä häntä itseään kiinnostavista aiheista aiempaa laajemmin. Tekstin tuottamisessa kiinnitetään huomiota keskeisimpiin rakenteisiin. Suullisessa kielitaidossa ohjataan oppilasta rohkeasti käyttämään kieltä ja opetellaan soveltamaan ääntämissääntöjä myös uusien sanojen kohdalla.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A 2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin ilmauksissa.

MUU VIERAS KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s.360)

ESPANJA, B2-OPPIMÄÄRÄ

8. lk. B-ESPANJA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan espanjan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan espanjankieliseen maailmaan ja sen elämänmuotojen joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutkitaan espanjan kielelle ominaisia piirteitä ja vertaillaan oppilaalle tuttuja kieliä toisiinsa. Mietitään espanjan kielen sukulaiskieliä ja hahmotetaan espanjan kielen levinneisyyttä maailmassa. Pohditaan mahdollisia espanjan kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Espanjan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee espanjan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä espanjan kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin espanjalaisen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaista oppilasta näkemään espanjan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten espanjan kielen oppimista, mihin espanjan kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa espanjankielistä aineistoa (esim. netistä, lehdistä, eri oppimateriaaleista). Huomioidaan monipuolisen aineiston tärkeys opiskelussa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa360a				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Tutustutaan eri tapoihin opiskella ja käyttää espanjan kieltä. Opiskellaan espanjan käyttöä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Harjoitellaan espanjan kielen kuulemistä, puhumista, lukemista ja kirjoittamista yksinkertaisin ilmaisutavoin, erilaisissa arkipäiväisissä tilanteissa (keskustelu ja kuulumisten kysyminen kaverien kesken, oman perheen esittely, itsestä kertominen). Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, vapaa-aika. Rohkaistaan käyttämään vähäistäkin suullista kielitaitoa.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Harjoitellaan vuorovaikutusta monin tavoin (sanat, eleet, ilmeet, ympäristön osoittaminen). Tutustutaan epäröinnin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välittämisessä eikä oikeakielisyydessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen).	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Huomioidaan espanjan kielen muodollisemmat kielenkäyttötilanteet. Tutustutaan muodollisen kielenkäytön perusteisiin ja harjoitellaan käyttämään kohteliaasta kieltä helppoissa vuorovaikutustilanteissa (kuten esittely, tervehtiminen, kuulumisten kysyminen, kaupassa asiointi, ravintolavarauksen tekeminen), mahdollisuuksien mukaan otetaan huomioon espanjankielisen maailman eri kulttuurialueet.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan taitotasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Harjoitellaan tunnistamaan erilaisia tekstityyppejä. Opetellaan tulkitsemaan espanjankielistä materiaalia. Lisäksi valitaan ajankohtaisia aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon espanjan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kirjoittamaan ja puhumaan espanjaksi monenlaisista aiheista. Havainnoidaan espanjan kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan espanjan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä. Opetellaan tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä myös näppäimistön avulla. Oleellisia rakenteita tutkitaan ja harjoitellaan erilaisista teksteistä ja oppimateriaaleista. Rakenteiden merkitykseen kiinnitetään huomiota viestin välityksen näkökulmasta: esim. tapahtuuko jotain nyt vai ennen tai onko kyseessä yksikkö vai monikko.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

9. lk. B-ESPANJA

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta tiedostamaan espanjan kielen suhde muihin kieliin, vahvistetaan espanjankielisen maailman tuntemusta ja sen elämänmuotojen keskeisimpien piirteiden tuntemusta sekä tuetaan oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden vahvistumista	S1 Tutustutaan espanjankieliseen kulttuuriin (kuten musiikkiin ja nuorten elämään liittyviin asioihin) ja erilaisiin juhliin ja tapoihin (La Semana Santa, Navidad, el Año Nuevo). Oppilasta ohjataan tutkimaan ja rohkeasti käyttämään hyväkseen aiemmin oppimaan kieliä sekä niiden säännönmukaisuuksia. Mahdollisuuksien mukaan kiinnitetään huomiota muihinkin kieliin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Espanjan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee espanjan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä espanjan kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin espanjalaisen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaistaan oppilasta näkemään espanjan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään taitojaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Pohditaan edelleen yhdessä, mikä edistää parhaiten espanjan oppimista, missä, mihin ja miten sitä voi käyttää ja mistä löytyy oppilasta kiinnostavaa espanjankielistä aineistoa (esim. netistä: musiikkia, nuortenlehtiensivustoja, uutissivustoja, erilaiset oppimispelit ja -ohjelmat, harrastuksiin liittyvät espanjankieliset sivustot sekä tv-ohjelmat). Kiinnitetään huomiota kielenoppimisen pitkäjänteisyyteen ja ohjataan oppilasta suunnittelemaan itse opiskeluaan koulussa ja myös sen jälkeen. Ohjataan oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoa mahdollisimman monipuolisesti.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia vahvistaa eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Syvennetään sekä kirjallisen että suullisen vuorovaikutuksen osaamista eri aihepiireistä. Keskeisimpinä aiheina ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aika. Harjoitellaan keskustelutilanteita käyttäen eri aikamuotoja.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Muistutellaan, että vuorovaikutus ei ole vain sanoja ja lauseita vaan myös eleitä, ilmeitä ja ympäristön osoittelua. Ohjataan epäröinnin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välittymisessä eikä oikeakielisyydessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen).	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita, joissa käytetään teitittelyä espanjankielisissä maissa sekä muita espanjankieliselle alueelle tyypillisiä kohteliaita ilmaisuja (kohteliaisuusfraasit, teitittely, tervehdykset).	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Valitaan erilaisia tekstejä (mm. kuultuja, kirjoitettuja, videoituja) monenlaisista aihepiireistä, vahvistetaan jo opittua ja syvennetään sitä. Keskeisimpinä aihepiireinä: minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä espanjankielisessä ympäristössä. Valitaan aihepiirejä myös yhdessä. Tekstejä valitessa huomioidaan myös espanjan kielen levinneisyys ja asema.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan edelleen espanjan kielelle tyypillistä rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä sekä harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan espanjan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Harjoitellaan yksinkertaisten tekstien (mm. puheen, kirjoitetun kielen, videon) tuottamista monenlaisista aiheista. Keskeisimpinä aiheina ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset, vapaa-ajan vietto. Kielen rakenteista vahvistetaan aiemmin opittuja sekä opitaan lisää tärkeimpien aikamuotojen käytöstä. Tutustutaan espanjan kielen perusrakenteisiin laajemmin.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

RANSKA, B2-OPPIMÄÄRÄ

8. Ik. B-RANSKA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan ranskan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan ranskan kieliseen maailmaan ja sen elämänmuotojen keskeisiin piirteisiin, sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyden kehittymistä	S1 Tutkitaan ranskan kielelle ominaisia piirteitä ja vertaillaan oppilaalle tuttuja kieliä toisiinsa. Mietitään ranskan kielen sukulaiskieliä ja hahmotetaan ranskan kielen levinneisyyttä maailmassa. Pohditaan mahdollisia ranskan kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Ranskan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin ranskankielisen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaista oppilasta näkemään ranskan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten ranskan kielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa ranskan kielistä aineistoa. Huomioidaan monipuolisen aineiston tärkeys opiskelussa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Tutustutaan eri tapoihin opiskella ja käyttää ranskan kieltä. Opiskellaan kielenkäyttöä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Harjoitellaan ranskan kielen kuulemistä, puhumista, lukemista ja kirjoittamista yksinkertaisin ilmaisutavoin, erilaisissa arkipäiväisissä tilanteissa. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Harjoitellaan vuorovaikutusta monin tavoin (sanat, eleet, ilmeet, ympäristön osoittaminen). Tutustutaan epäröinnin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välittämisessä eikä oikeakielisyydessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen).	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T5 auttaa oppilasta tutustumaan kohteliaaseen kielenkäyttöön	S3 Huomioidaan ranskan kielen muodollisemmat kielenkäyttötilanteet. Tutustutaan muodollisen kielenkäytön perusteisiin ja harjoitellaan käyttämään muodollista kieltä helpoissa vuorovaikutustilanteissa, mahdollisuuksien mukaan otetaan huomioon ranskankielisen maailman eri kulttuurialueet.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan taitotasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Opetellaan kuulemaan ja lukemaan ranskankielistä materiaalia. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan ajankohtaisia aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Oleellisimpia rakenteita tutkitaan ja harjoitellaan erilaisista teksteistä ja oppimateriaaleista. Rakenteiden merkitykseen kiinnitetään huomiota viestin välityksen näkökulmasta: esim. tapahtuuko jotain nyt, tulevassa vai menneisyydessä tai onko kyseessä yksikkö vai monikko. Harjoitellaan tunnistamaan ranskan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä muita äidinkielestä poikkeavia kirjoitusmerkkejä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Opetellaan tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä myös näppäimistön avulla.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

9. lk. B-RANSKA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta tiedostamaan ranskan kielen suhde muihin vieraisiin kieliin, vahvistetaan ranskankielisen maailman tuntemusta ja sen elämänmuotojen tuntemista, tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisuuden kehittymistä	S1 Tutustutaan ranskalaiseen kulttuuriin (kuten musiikki ja nuorten elämään liittyviin asioihin) ja erilaisiin juhliin ja tapoihin (esim. joulun, kansallispäivä). Oppilasta ohjataan tutkimaan ja rohkeasti käyttämään hyväkseen aiemmin oppimiaan kieliä sekä niiden säännönmukaisuuksia. Mahdollisuuksien mukaan kiinnitetään huomioita muihinkin kieleen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Ranskan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin ranskankielisen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaista oppilasta näkemään ranskan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Pohditaan edelleen yhdessä, mikä edistää parhaiten ranskan oppimista, missä, mihin ja miten sitä voi käyttää ja mistä löytyy oppilasta kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa (esim. netistä, musiikkia, nuortenlehtien sivustoja, uutissivustoja, Institut francais, TV5 monde), erilaiset oppimispelit ja -ohjelmat, harrastuksiin liittyvät ranskankieliset julkaisut sekä TV-ohjelmat). Kiinnitetään huomiota kielenoppimiseen pitkäjänteisyyteen ja ohjataan oppilasta suunnittelemaan itse opiskeluaan koulussa ja myös sen jälkeen. Ohjataan oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoa mahdollisimman monipuolisesti.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Syvennetään sekä kirjallisen että suullisen vuorovaikutuksen osaamista eri aihepiireistä. Keskeisimpinä aiheina ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aika. Harjoitellaan keskustelutilanteita käyttäen eri aikamuotoja.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Muistutellaan, että vuorovaikutus ei ole vain sanoja ja lauseita vaan myös eleitä, ilmeitä, ympäristön osoittelua. Ohjataan epäröinnin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välittämisessä eikä oikeakielisyydessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen).	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita, joissa teitittelyä käytetään ranskankielisissä maissa. Otetaan huomioon erilaiset muodollisen kielenkäytön ilmaiset (kohteliaisuusfraasit, teitittely, tervehdykset).	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Valitaan erilaisia tekstejä (mm. kuultuja, kirjoitettuja, videoituja) monenlaisista aihepiireistä, vahvistetaan jo opittua ja syvennetään sitä. Keskeisimpinä aihepiireinä: minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aika sekä elämä ranskankielisessä ympäristössä. Valitaan aihepiirejä myös yhdessä. Tekstejä valitessa huomioidaan ranskan kielen levinneisyys ja asema.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan edelleen ranskan kielelle tyypillistä rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä sekä harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan ranskan foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Harjoitellaan yksinkertaisten tekstien (mm. puheen, kirjoitetun kielen, videon) tuottamista monenlaisista aiheista. Kielen rakenteista vahvistetaan aiemmin opittuja sekä opitaan lisää tärkeimpien aikamuotojen käytöstä. Tutustutaan ranskan kielen perusrakenteisiin laajemmin.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

SAKSA, B2-OPPIMÄÄRÄ

8. lk. B-SAKSA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan saksan kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutkitaan saksan kielelle ominaisia piirteitä ja vertaillaan oppilaalle tuttuja kieliä toisiinsa. Mietitään saksan kielen sukulaiskieliä ja hahmotetaan saksan kielen levinneisyyttä maailmassa. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakkoletuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Saksan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee saksan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin saksalaisen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaista oppilasta näkemään saksan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivaroannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten saksan kielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa saksankielistä aineistoa (mm. internet, lehdet, eri oppimateriaalit ja tv-kanavat sekä yhteistyöorganisaatiot). Huomioidaan monipuolisen aineiston tärkeys opiskelussa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Tutustutaan eri tapoihin opiskella ja käyttää saksan kieltä. Opiskellaan kielenkäyttöä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Harjoitellaan saksan kielen kuulemistä, puhumista, lukemista ja kirjoittamista yksinkertaisin ilmaisutavoin, erilaisissa arkipäiväisissä tilanteissa (mm. uusien ihmisten tapaaminen, kuulumisten kysyminen kaverien kesken, oman perheen esittely, itsestä kertominen, mistä pitää, mistä ei pidä). Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu ja vapaa-aika. Rohkaistaan käyttämään vähäistäkin suullista kielitaitoa.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Harjoitellaan vuorovaikutusta monin tavoin (sanat, eleet, ilmeet, ympäristön osoittaminen). Tutustutaan epäröinnin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välittymisessä eikä oikeakielisyydessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen)	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T5 auttaa oppilasta tutustumaan kohteliaaseen kielenkäyttöön	S3 Huomioidaan saksan kielen muodollisemmat kielenkäyttölanteet. Tutustutaan muodollisen kielenkäytön perusteisiin ja harjoitellaan käyttämään muodollista kieltä helpoissa vuorovaikutustilanteissa (kuten esittely, tervehtiminen, kuulumisten kysyminen). Kiinnitetään erityistä huomiota teitittelyyn suomi vs. saksa.	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan taitotasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Harjoitellaan tunnistamaan erilaisia tekstityyppejä. Opetellaan tulkitsemaan saksankielistä materiaalia. Lisäksi voidaan valita ajankohtaisia aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon saksan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutamien sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kirjoittamaan ja puhumaan saksaksi monenlaisista aiheista. Havainnoidaan saksan rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä myös näppäimistön avulla (ü, ß) Oleellisia rakenteita tutkitaan ja harjoitellaan erilaisista teksteistä ja oppimateriaaleista. Rakenteiden merkitykseen kiinnitetään huomiota viestin välityksen näkökulmasta: esim. tapahtuuko jotain nyt vai ennen tai onko kyseessä yksikkö vai monikko.	L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin supeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

9. lk. B-SAKSA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta tiedostamaan saksan kielen suhde muihin kieliin, vahvistetaan saksan kielialueen ja elämänmuodon keskeisimpien piirteiden tuntemusta sekä tuetaan oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutustutaan saksalaiseen kulttuuriin, kuten musiikkiin ja nuorten elämään liittyviin asioihin sekä erilaisiin juhliin ja tapoihin (esim. Oktoberfest, Karneval). Huomioidaan kirkollinen kulttuuritausta. Oppilasta ohjataan tutkimaan ja rohkeasti käyttämään hyväkseen aiemmin oppimaan kieliä sekä niiden säännönmukaisuuksia. Mahdollisuuksien mukaan kiinnitetään huomiota muihinkin kieliin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Saksan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee saksan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin saksan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaistaan oppilasta näkemään saksan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Pohditaan edelleen yhdessä, mikä edistää parhaiten saksan oppimista, missä, mihin ja miten sitä voi käyttää ja mistä löytyy oppilasta kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa (esim. netistä: musiikkia, nuortenlehtiensivustoja, uutissivustoja, yhteistyöorganisaatiot, erilaiset oppimispelit ja -ohjelmat, harrastuksiin liittyvät saksankieliset sivustot sekä tv-ohjelmat.) Kiinnitetään huomiota kielenoppimisen pitkäjänteisyyteen ja ohjataan oppilasta suunnittelemaan itse opiskeluaan koulussa ja myös sen jälkeen. Ohjataan oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoa mahdollisimman monipuolisesti.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Syvennetään sekä kirjallisen että suullisen vuorovaikutuksen osaamista eri aihepiireistä. Keskeisimpinä aiheina ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aika. Harjoitellaan keskustelutilanteita käyttäen eri aikamuotoja.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Muistutellaan, että vuorovaikutus ei ole vain sanoja ja lauseita vaan myös eleitä, ilmeitä ja ympäristön osoittelua. Ohjataan epäröinnin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välittämisessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen) eikä niinkään oikeakielisyydessä.	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita, joissa teitittelyä käytetään saksankielisissä maissa. Otetaan huomioon erilaiset muodollisen kielenkäytön ilmaisut (esim. teitittely tutustuttaessa/ esiteltäessä ja tervehtiessä sekä tilanteissa kuten onnitelut ja pahoittelut)	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Valitaan erilaisia tekstejä (mm. kuultuja, kirjoitettuja, videoituja) monenlaisista aihepiireistä, vahvistetaan jo opittua ja syvennetään sitä. Keskeisimpinä aihepiireinä: minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aika sekä elämä saksankielisessä ympäristössä. Valitaan aihepiirejä myös yhdessä. Tekstejä valitessa huomioidaan jossain määrin myös saksan kielen levinneisyys ja asema.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan edelleen saksan kielelle tyypillistä rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä. Harjoitellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Harjoitellaan yksinkertaisten tekstien (mm. puheen, kirjoitetun kielen, videon) tuottamista monenlaisista aiheista. Keskeisimpinä aiheina ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset, vapaa-aika. Kielen rakenteista vahvistetaan aiemmin opittuja sekä opitaan lisää tärkeimpien aikamuotojen käytöstä. Tutustutaan saksan kielen perusrakenteisiin laajemmin.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

VENÄJÄ, B2-OPPIMÄÄRÄ

8. Ik. B-VENÄJÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan venäjän kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan alueeseen, jossa käytetään venäjän kieltä ja venäläisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin, sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisuuden kehittymistä	S1 Tutkitaan venäjän kielelle ominaisia piirteitä ja vertaillaan oppilaalle tuttuja kieliä toisiinsa. Mietitään venäjän kielen sukulaiskieliä ja hahmotetaan venäjän ja slaavilaisten kielten levinneisyyttä maailmassa. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakkoletuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Venäjän kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee venäjän kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin venäjänkielisen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaista oppilasta näkemään venäjän kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten venäjän kielen oppimista, mihin venäjän kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa venäjänkielistä aineistoa. Huomioidaan monipuolisen aineiston tärkeys opiskelussa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö.	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Tutustutaan eri tapoihin opiskella ja käyttää venäjän kieltä. Opiskellaan kielenkäyttöä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Harjoitellaan venäjän kielen kuulemistä, puhumista, lukemista ja kirjoittamista yksinkertaisin ilmaisutavoin, erilaisissa arkipäiväisissä tilanteissa (keskustelu ja kuulumisten kysyminen kaverien kesken, oman perheen esittely, itsestä kertominen). Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Tutustutaan kyrilliseen aakkostoon	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotasoa A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Harjoitellaan vuorovaikutusta monin tavoin (sanat, eleet, ilmeet, ympäristön osoittaminen). Tutustutaan epäroinnin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välityksessä eikä oikeakielisyydessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/ antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen).	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T5 auttaa oppilasta tutustumaan kohteliaaseen kielenkäyttöön	S3 Huomioidaan venäjän kielen muodollisemmat kielenkäyttötilat. Tutustutaan muodollisen kielenkäytön perusteisiin ja harjoitellaan käyttämään kohteliaista kieltä helpoissa vuorovaikutustilanteissa (kuten esittely, tervehtiminen, kuulumisten kysyminen, kaupassa asiointi, ravintolavarausten tekeminen). Mahdollisuuksien mukaan otetaan huomioon venäjänkielisen maailman eri alueet	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan taitotasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Harjoitellaan tunnistamaan erilaisia tekstityyppejä ja kielenkäyttökäytöksiä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Valitaan ajankohtaisia aiheita yhdessä. Opetellaan kuulemaan ja lukemaan venäjänkielistä materiaalia. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kirjoittamaan ja puhumaan venäjäksi monenlaisista aiheista. Harjoitellaan tunnistamaan ja tuottamaan kyrillisiä kirjaimia sekä käsin kirjoittamalla että koneella. Havainnoidaan venäjän kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Oleellisia rakenteita tutkitaan ja harjoitellaan erilaisista teksteistä ja oppimateriaaleista. Rakenteiden merkitykseen kiinnitetään huomiota viestin välityksen näkökulmasta: esim. tapahtuuko jotain nyt vai ennen tai onko kyseessä yksikkö vai monikko.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

9. lk. B-VENÄJÄ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
T1 auttaa oppilasta tiedostamaan venäjän kielen suhdetta muihin vieraisiin kieliin, vahvistaa venäläisen kulttuurin ja sen elämänmuotojen tuntemista, tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutustutaan venäläiseen kulttuuriin ja erilaisiin juhliin ja tapoihin. Oppilasta ohjataan tutkimaan ja rohkeasti käyttämään hyväkseen aiemmin oppimiaan kieliä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Venäjän kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee venäjän kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin venäjänkielisen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot				
T2 rohkaista oppilasta näkemään venäjän kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään taitojaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Pohditaan edelleen yhdessä, mikä edistää parhaiten venäjän oppimista, missä, mihin ja miten sitä voi käyttää ja mistä löytyy oppilasta kiinnostavaa venäjänkielistä materiaalia. Kiinnitetään huomiota kielenoppimisen pitkäjänteisyyteen ja ohjataan oppilasta suunnittelemaan itse opiskeluaan koulussa ja myös sen jälkeen.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Syvennetään sekä kirjallisen että suullisen vuorovaikutuksen osaamista eri aihepiireistä. Keskeisimpinä aiheina ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aika.	L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Muistutellaan, että vuorovaikutus ei ole vain sanoja ja lauseita vaan myös eleitä, ilmeitä, ympäristön osoittelua. Ohjataan epäroinninkin äänelliseen ilmaisuun. Painotus viestin välittämisessä eikä oikeakielisyydessä (esim. kiertoilmaisut, yleiskäsitteet, selvennyksen pyytäminen/antaminen, osattujen kielten hyödyntäminen)	L4 Monilukutaito	Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita, joissa käytetään venäjänkielisellet alueille tyypillisiä kohteliaita ilmaisuja (puhuttelut ja nimet, kohteliaisuusfraasit, teittely, tervehdykset)	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	Valitaan erilaisia tekstejä (mm. kuultuja, kirjoitettuja, videoituja) monenlaisista aihepiireistä, vahvistetaan jo opittua ja syvennetään sitä. Keskeisimpinä aihepiireinä ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-aajan vietto sekä elämä venäjänkielisessä ympäristössä. Valitaan aihepiirejä myös yhdessä. Tekstejä valitessa huomioidaan myös venäjän kielen levinneisyys ja asema.	L4 Monilukutaito	Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan edelleen venäjän kielelle tyypillistä rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä sekä harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan yksinkertaisten tekstien (mm. puheen, kirjoitetun kielen, videon) tuottamista monenlaisista aiheista. Keskeisimpinä aiheina ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset, vapaa-aajan vietto. Kielen rakenteista vahvistetaan aiemmin opittuja sekä tutustutaan venäjän kielen perusrakenteisiin laajemmin.	L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen	Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

15.4.4 MATEMATIIKKA

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 374)

7. Ik. MATEMATIIKKA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet				
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1, S2, S3, S5	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas haluaa ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot				
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	Tasogeometrian riippuvuussuhteet, lausekkeet ja yhtälöt S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	Matemaattisen tekstin tulkinta ja tuottaminen S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa täsmällisen matemaattisen ilmaisun perusteita kirjallisesti ja suullisesti.
T5 tukea oppilasta loogista ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	Looginen päättely ja sanalliset tehtävät S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Ongelmanratkaisut aito	Oppilas osaa ratkaista sanallisia tehtäviä ja loogista päättelyä vaativia tehtäviä.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan matemaattisia ratkaisujaan sekä puntaroimaan tuloksen mielekkyyttä	Soveltavat tehtävät S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Taito arvioida matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattisen ratkaisunsa mielekkyyttä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja näkemään yhteyksiä käytännön elämään	S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa tutuissa ympäristöissä
T9 opastaa oppilasta tutustumaan tieto- ja viestintäteknologian soveltamiseen matematiikan opiskelussa.	S1, S2, S3, S5	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa ratkaista yksinkertaisia matemaattisia tehtäviä tieto- ja viestintäteknologian avulla.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet				
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	Matemaattinen ajattelu*, Päässälaskutaito S1, S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Päätely- ja laskutaito	Oppilas osaa käyttää päätely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	Luvut ja laskutoimitukset* S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin	Lukujoukot S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaalityöt ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönselvitystaitojaan yksinkertaisissa yhtälöissä	Algebra* S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Tuntemattoman käsite ja yhtälönselvityksen perusteet	Oppilas osaa ratkaista yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä symbolisesti
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite	Muuttujan käsite, lausekkeen arvon laskeminen S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Muuttujan käsite	Oppilas ymmärtää muuttujan käsitteen ja osaa laskea lausekkeen arvon.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	Tasogeometria* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvaila suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään ympyrään liittyviä ominaisuuksia	Tasogeometria* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja	Tasogeometria* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Pinta-alojen laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja. Oppilas osaa pinta-ala yksiköiden muunnoksia.
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan ja tutustumaan ohjelmoinnin perusteisiin	Ohjelmoinnin perusteet S1	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjäys	Algoritminen ajattelu	Oppilas hallitsee algoritmisen ajattelun alkeita

Sisällöt

Matemaattinen ajattelu* (S1 Ajattelun taidot ja menetelmät)

T1, T3-T7, T9-T10 & T20

- Matemaattinen päättely
- Taito perustella ratkaisuja
- Matemaattisen tekstin tulkinta ja tuottaminen
- Väitelauseiden totuusarvon päättely
- Ohjelmointi
- Päässälaskutaito

Luvut ja laskutoimitukset* (S2 Luvut ja laskutoimitukset)

T1-T7, T9-T12

- Peruslaskutoimitukset myös negatiivisilla luvuilla
- Murtolukujen laskutoimitukset
- Vastaluku, käänteisluku, itseisarvo
- Lukujen jaollisuus, alkuluvut
- Desimaalilukujen laskutoimituksia, pyöristäminen
- Lukujoukot

Algebra* (S3 Algebra)

T1-T7, T9, T14, T15

- Muuttujan käsite
- Lausekkeen arvon laskeminen
- Ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisukeinoja

Tasogeometriaa* (S5 Geometria)

T1-T7, T9, T16 - T18

- Peruskäsitteet: piste, jana, suora, kulma, viiva, puolisuora, monikulmiot ja niiden ominaisuuksia
- Ympyrän osat ja ympyrään liittyviä käsitteitä (keskuskulma, kehäkulma), tutustutaan Thaleen lauseeseen
- Monikulmioiden pinta-ala ja piiri
- Pituuden ja pinta-alan yksikönmuutokset
- Koordinaatisto
- Geometrasta konstruointia

8. Ik. MATEMATIIKKA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueiden painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet				
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1, S2, S3, S5	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot				
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	Yhtälöt*, prosentit*, yhdenmuotoisuus ja mittakaava S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja osaa soveltaa oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	Täsmällinen matemaattinen ilmaisu S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti
T5 tukea oppilasta loogista ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	Yhtälöt*, prosentit*, tasogeometriaa* S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa ratkaista sanallisia tehtäviä yhtälöiden avulla ja ratkaista matemaattisesti loogista päättelyä vaativia tehtäviä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueiden painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1, S2, S3, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa	S1, S2, S3, S5	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet				
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	Prosentit*, potenssit* S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Päätely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päätely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennan perusteista	S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin.
T14 ohjata oppilasta kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	Yhtälöt*, verrannollisuus S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Yhtälönratkaisutaidot.	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättämällä tai symbolisesti.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueiden painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite	Polynomit* S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Muuttujan käsite.	Oppilas ymmärtää muuttujan käsitteen ja osaa laskea polynomin arvon.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään tasogeometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	Tasogeometriaa* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tasogeometrian käsitteiden ja niiden välisien yhteyksien hahmottaminen.	Oppilas osaa soveltaa yhtenevyyttä ja yhdenmuotoisuutta tasogeometriassa.
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	Tasogeometriaa* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen.	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja laskea ympyrän kehän ja kaaren pituuden.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja.	Tasogeometriaa* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Pinta-alojen laskutaito.	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja. Oppilas osaa pinta-alayksiköiden muutoksia.
T20 ohjata oppilasta kehittämään edelleen algoritmista ajatteluaan ja harjoittelemaan yksinkertaisten ohjelmien ohjelmointia.	S1	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot.	Osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita.

Sisällöt

Potenssit* (S2 Luvut ja laskutoimitukset)

T1-T7, T10

- Potenssimerkintä
- Potenssilaskusääntöjä (eksponenttina kokonaisluku)
- Kymmenpotenssimuoto
- Neliöjuuri

Polynomit*(S3 Algebra)

T1-T7, T15

- Polynomien käsite
- Polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- Lukujonot

Yhtälöt* (S1 Ajattelun taidot ja menetelmät, S3 Algebra)

T1-T7, T14, T15 & T20

- Syvennetään ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisukeinoja
- Vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- Ensimmäisen asteen epäyhtälöt
- Verranto
- Ongelmanratkaisu yhtälön avulla

Prosentit* (S2 Luvut ja laskutoimitukset)

T1-T7, T9, T13

- Prosentin käsite
- Prosenttiosuuden laskeminen
- p% luvusta
- Muuttunut arvo ja perusarvo
- Muutos- ja vertailuprosentti
- Prosenttiyksikkö

Tasogeometriaa* (S5 Geometria)

T1-T7, T9, T16-T18

- Pythagoraan lause
- Pythagoraan lauseen käänteislause
- Ympyrän pinta-ala ja sektorin pinta-ala
- Ympyrän kehän pituus ja kaaren pituus
- Yhtenevyys ja yhdenmuotoisuus, mittakaava

9. IK. MATEMATIIKKA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet				
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1, S3, S4, S5, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1, S3, S4, S5, S6	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vastuunottaminen opiskelusta.	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot				
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1, S3, S4, S5, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Opittujen asioiden väliset yhteydet.	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1, S3, S4, S5, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	Trigonometria*, avaruusgeometria*, todennäköisyyslaskenta* S1, S4, S5, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Ongelmanratkaisu taito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1, S3, S4, S5, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja.	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1, S3, S4, S5, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analyysitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	Tilastot* S1, S4, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1, S3, S4, S6	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet				
T13 tukea oppilasta soveltamaan prosenttilaskennan taitojaan	Tilastot ja todennäköisyyslaskenta* S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Prosenttilaskennan soveltaminen	Oppilas osaa käyttää prosenttilaskennan taitojaan eri tilanteissa

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T14 ohjata oppilasta kehittämään edelleen yhtälöratkaisutaitojaan	Yhtälöparit* S3, S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Yhtälöratkaisutaidot yhtälöpareissa	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.
T15 Ohjata oppilasta tutustumaan funktion käsitteeseen ja harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	Funktiot* S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Funktion käsite sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen sekä toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon liittyviä ominaisuuksia	Trigonometria* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Suorakulmaisen kolmion ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää trigonometrisia funktioita.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	Avaruusgeometria* S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	Tilastot ja todennäköisyyslaskenta* S6	L3 Itsetä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta.	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Sisällöt

Funktiot* (S1 Ajattelun taidot ja menetelmät, S4 Funktiot)

T1-T9, T15 & T20

- Riippuvuuksien kuvaaminen graafisesti ja algebrallisesti
- Funktion käsite
- Suoran ja paraabelin piirtäminen
- Funktion ominaisuuksia, esimerkiksi kasvava ja vähenevä funktio
- Funktion nollakohdat
- Suoraan ja kääntäen verrannollisuus

Yhtälöparit* (S1 Ajattelun taidot ja menetelmät, S3 Algebra)

T1-T7, T14 & T20

- Yhtälöparin graafinen ratkaiseminen
- Yhtälöparin algebrallinen ratkaiseminen

Trigonometria* (S5 Geometria)

T1-T7, T17 & T20

- Trigonometriset funktiot
- Sivun ja kulman ratkaiseminen suorakulmaisesta kolmiosta

Avaruusgeometria* (S5 Geometria)

T1-T7, T18 & T20

- Tilavuuden yksiköt
- Lierion, kartion ja pallon pinta-ala ja tilavuus sekä niiden sovelluksia

Tilastot ja todennäköisyyslaskenta* (S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys)

T1-T9, T13, T19 & T20

- Tilastollisia peruskäsitteitä: frekvenssi, suhteellinen frekvenssi, moodi, mediaani, keskiarvo, hajonta
- Diagrammien tulkinta ja piirtäminen
- Todennäköisyyslaskennan perusteet

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilas käyttää itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua. Lisäksi oppilas harjoittelee ohjelmoinnin perusteita.

15.4.5 BIOLOGIA

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 379)

Hyvinkäällä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä sekä kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta. Johtoajatuksena on liittää opettaminen ja oppiminen mahdollisimman tehokkaasti paikallisuuteen huomioiden Hyvinkään luonto ja kulttuurimaisemat. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja työskenteleminen luonnossa antaa oppilaalle syvämmän ja pysyvämmän oppimisen kokemuksen. Opiskelussa pyritään hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppimisen keskiössä ovat tietojen ja taitojen hyödyntäminen omassa elämässä, kestävä kehitys, ajankohtaisuus sekä luonnon monimuotoisuuden merkityksen ymmärtäminen ja valintojen merkitys.

7. IK. BIOLOGIA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys				
T1 ohjata oppilasta tutustumaan ekosysteemin perusrakenteeseen ja toimintaan sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1, S2, S3, S4 Perustiedot vesiekosysteemistä: tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin.	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen eri ekosysteemien perusrakennetta (metsä, järvi) ja tunnistaa niitä. Oppilas tunnistaa Suomen luonnon keskeisimpiä eliölajeja.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä tutustumaan eliökunnan rakenteeseen	S1, S2, S3, S4 Mikroskoopin käytön perusteet. Vesistövierailu ja pienimuotoinen tutkimus vierailun pohjalta Kalan preparointi. Voi toteuttaa myös vaihtoehtoisesti TVT-tekniikkaa hyväksikäyttäen. Oppilas ymmärtää kalan rakenteen ja elimien toiminnan.	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Eliökunnan rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla eliökunnan perusrakenteen ja nimetä Suomen vesistöjen keskeisten eliölajien keskeisiä rakenteita.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja tutustumaan erilaisten elinympäristöjen merkitykseen luonnon monimuotoisuudessa	S1, S3, S4 Eliöiden sopeutuminen vesielämään	L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata vesistöjen keskeisten eliölajien sopeutumista eri elinympäristöihin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 oppilas tutustuu evoluution peruseräisiin	S1, S4 Evoluution peruseräisten hahmottaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Evoluution peruseräisten hahmottaminen	Oppilas hahmottaa evoluution peruseräiset.
T6 ohjata oppilasta havainnoimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön	S6 Kohti kestävästä tulevaisuudesta: Vesi-, ja/tai suoekosysteemin muutokset lähiympäristössä (kemia)	L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentaminen	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havainnoita ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä. Oppilas pystyy itsenäisesti tekemään havainnoita ihmisen toiminnan vaikutuksista lähiluontoon.
Biologiset taidot				
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1, S2, S4, S6 Vastuullinen luonnossa liikkuminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä päätelmiä.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3, S4 Biologian tutkimuksen vaiheet oppilaan oman toiminnan kautta tutuksi.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen	Biologian tutkimusvälineistöä ja teknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja tarkoituksenmukaisesti biologian keskeisiä tutkimusvälineitä ja tieto- ja viestintäteknologisia välineitä.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökoelma ja kasvattamaan kasveja biologien ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1, S2, S6 Eliökoelman kerääminen mahdollinen aloitus *	L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentaminen	Eliökoelman laatiminen	Oppilas osaa itsenäisesti ja ohjeiden mukaan tehdä perinteisen tai digitaalisen kasvikoelman.
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1, S2, S4 Otetaan oppilaita mukaan suunnittelemaan vesistövierailua ja retken liittyvää tutkimusta. Tarkkaillaan vesistövierailun aikana ympäristön tilaa ja mahdollisia ihmisen toiminnan vaikutuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen	Biologian tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T11 kannustaa oppilasta miettimään, miten oppilas itse voi käyttää biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä	S6 Suomen vesien tila	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa soveltaa biologisia tietoja ja taitoja omassa arjessa.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet				
T12 herättää oppilaassa kiinnostusta biologian tietojen ja taitojen käyttöön omassa elämässä	S1, S4, S6 Oppilas ymmärtää monimuotoisuuden tärkeyden	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Osaa soveltaa biologian tietoja ja taitoja arkielämässään.
T13 ohjata oppilasta pohtimaan eettisesti perusteltuja valintoja	S6 Eettisten kysymysten pohdinta	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa tehdä elämässään eettisesti kestäviä valintoja.
T14 innostaa oppilasta kiinnostumaan kestävän tulevaisuuden rakentamisesta	S6 Miten itse voi vaikuttaa vesiekosysteemien suojeluun?	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa halutessaan tehdä elämässään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia valintoja.

Ohjataan oppilasta koostamaan eliökokoelma

- Aloitetaan ohjeistetun kasvikoelman kerääminen, jota jatketaan 8. luokalla. Tai aloitetaan vasta 8.luokalla. Kasvikoelma voi olla myös digimuodossa.
- Osa kasveista kerätään opettajan johdolla. Kerätään metsien yleisiä kasveja. Lajimäärä 30–40 kpl.
- Kasvikoelman suhteen tarvitaan koordinoitua alakoulun kanssa, ettei tulisi toistoa. Yläkoululaisen kasvikoelman tulisi olla eri tavalla painottunut kuin alakoululaisen

8. Ik. BIOLOGIA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1, S2, S3, S4, S6 Metsä- ja suoekosysteemien perusrakenne ja toiminta	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen keskeisiä lajeja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1, S2, S3, S4 Biologista tutkimusta metsässä	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä osaa tunnistaa, luokitella ja vertailla eri eliöryhmiä. Osaa kuvailla keskeisten eliöiden anatomisen rakenteen.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1, S2, S3, S4, S6 Tehdään maastoretkeä metsään ja mahdollisuuksien mukaan suolle. Tutkitaan lajien välistä vuorovaikutusta.	L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin sekä tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	S6 Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin	L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista.
Biologiset taidot				
T7 ohjata oppilasta käyttämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita	S1, S2, S3, S4 Tehdään maastoretkeä metsään ja mahdollisuuksien mukaan suolle.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas ymmärtää metsäekosysteemin keskeiset syy- ja seuraussuhteet.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S3, S4 TVT-tekniikan hyödyntäminen tutkimustulosten esittämisessä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa (metsä) sekä osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1, S3, S4, S6 Jatketaan 7. luokan keväällä aloitetun kasvion tekemistä. Kasvien kasvatusta *	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvinkokeelman tai muun digitaalisen eliökokoelman sekä osaa toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1, S2, S3, S4 Oppilas suunnittelee ja toteuttaa maastossa tehtävän tutkimuksen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa pienimuotoisen luonnontieteellisen tutkimuksen ja pystyy tekemään tulosten pohjalta johtopäätöksiä.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6 Oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimisprojektiin sen vaalimiseen ja tulosten raportointiin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet				
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1, S2, S3, S4, S6 Luonnonvarojen kestävä käyttö ja luontosuhteen vahvistaminen	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilas tiedostaa pääpiirteittäin ihmisen tekojen merkityksen luonnolle.
T14 innostaa oppilasta toimimaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi	S6 Miten oppilas voi itse vaikuttaa metsäekosysteemin suojeluun?	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kestävä tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa.

* Kasvien kasvatusta, esim. värinokkonen tai herne on helppo kasvattaa siemenestä alkaen. Voidaan tutkia myös eri ravinteisuus- ja valaistusolojen vaikutusta kasvuun.

9. lk. BIOLOGIA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys				
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita	S4, S5 Ihmisen evoluutio ja perinnöllisyys Perimän ja ympäristön vaikutus ihmisen ominaisuuksien kehittymiseen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5 Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.
Biologiset taidot				
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S5 Omien elintapojen vaikutus terveyteen (terveystieto)	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S5 Turvallinen ja tavoitteellinen työskentely laboratoriossa Ihmiskehon toiminta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1, S4, S5, S6 Oman kehon toiminta Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä Kohti kestävästä tulevaisuudesta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet				
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6 Ekologinen ruuantuotanto (kotitalous)	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

15.4.6 MAANTIETO

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 384)

7. lk. MAANTIETO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys				
T1 oppilas tutustuu maapallon karttakuvaan	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet: Maailman hahmottaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisten paikannimistön tunteminen	Oppilas osaa nimetä kartalta tärkeimmät paikat ja alueet globaalisti ja alueellisesti sekä vertailla alueita keskenään.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisia maapallolla	S1, S2, S3, S4, S6 Elämän perusedellytykset maapallolla: Planetaarisuus (fysiikka)	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa havainnoida ja/tai seurata ympäristössä tapahtuvia muutoksia omassa lähiympäristössään ja myös maailmanlaajuisesti ja kykenee välittämään tiedon myös muille esim. karttojen, diagrammien jne. avulla
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ohjata tutustumaan erilaisiin kulttuureihin, elinkeinoihin ja ihmisten elämään maapallon eri alueilla	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma: Uutisten seuraaminen Ihmiset ja kulttuurit maapallolla	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa havainnoida ja/tai seurata ympäristössä tapahtuvia muutoksia omassa lähiympäristössään ja myös maailmanlaajuisesti ja kykenee välittämään tiedon myös muille esim. karttojen, diagrammien jne.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä tutustumaan luonnonvarojen kestävän käytön merkitykseen	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma Elämän perusedellytykset maapallolla Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Ilmaston muutos	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa selittää mitä on luonnonvarojen kestävä käyttö, ymmärtää sen merkityksen ja kykenee tekemään kestävän käytön kannalta järkeviä kulutusvalintoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Maantieteelliset taidot				
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Elämän perusedellytykset maapallolla Ihmiset ja kulttuurit maapallolla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää järkeviä maantieteeseen liittyviä kysymyksiä sekä erottaa luonnon- ja ihmismaantieteen toisistaan.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet: Kartan käyttö	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tilatajun kehittyminen	
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja tutkimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet: Erilaiset karttatyypit ja diagrammit	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Geomediataidot	Oppilas hallitsee arkielämän keskeiset geomediataidot ja kykenee tulkitsemaan ja tutkimaan karttoja. Esimerkkejä geomediasta opetuskäytössä ovat mm. satelliittipaikanuksen käyttö, Google Mapsin, Google Earthin, digitaalisten karttapalveluiden sekä paikkatieto-ohjelmistojen hyödyntäminen.
T8 oppilas harjoittelee käyttämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Elämä, asuminen ja elinkeinot eri puolilla maapalloa	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tutkimustaidot	Oppilas osaa havainnoida ja/tai seurata ympäristössä tapahtuvia muutoksia omassa lähiympäristössään ja myös maailmanlaajuisesti ja kykenee välittämään tiedon myös muille esim. karttojen, diagrammien jne. avulla.
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma: Uutisseuranta Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt	L4 Monilukutaito	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida ja selittää luonnonympäristön ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta. Oppilas seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä esittämään maantieteellistä tietoa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemat Ihmiset ja kulttuurit maapallolla Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas pystyy keskustelemaan ja perustelevaan maantieteeseen liittyviä mielipiteitä ja näkemyksiä. Oppilas pystyy rakentamaan työskentelyyn ryhmässä.
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet				
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuulliseksi toimijaksi ja ohjata oppilasta tutustumaan kestäväan elämäntapaan	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla Kestävä elintapa ja luonnonvarojen käyttö: Ympäristön muutosten seuraaminen ja oppilaan oman toiminnan vaikutusten ymmärtäminen	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Kestäväan kehityksen edistäminen	Oppilas osaa selittää mitä on luonnonvarojen kestävä käyttö, ymmärtää sen merkityksen ja kykenee tekemään kestäväan käytön kannalta järjeviä kulutusvalintoja.
T13 ohjata oppilasta tutustumaan alueelliseen identiteettiin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuteen sekä pohtimaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ihmiset ja kulttuuri maapallolla: Ihmisoikeudet ja eri kulttuurien arvostaminen	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas tutustuu Hyvinkään luontoon ja maantieteeseen ja pystyy kuvailemaan kotiseudun tunnusomaisia piirteitä (luonto, luonnonhistoria, väestö jne.).

8. IK. MAANTIETO				
Opiskelussa keskitytään tutustumaan ja tutkimaan monipuolisesti Eurooppaa.				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys				
T1 hahmottaa Euroopan karttakuvaa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet: Euroopan karttakuva	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas osaa nimetä kartalta Euroopan tärkeimmät paikat ja alueet sekä vertailla alueita keskenään.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia maapallolla	S1, S2, S3, S4, S6 Elämän perusedellytykset maapallolla: ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Euroopan luonnonmaisemat	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden - ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Euroopassa sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä hahmottamaan erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää maapallon eri alueilla	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma Elämän perusedellytykset maapallolla Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: ihmisen elämä, asuminen ja elinkeinot Euroopassa	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Euroopassa.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä hahmottamaan luonnonvarojen kestävä käytön merkityksen	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma: ajankohtaisten uutisten seuraaminen Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: ympäristön vaikutus elinkeinoin Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: elinkeinojen vaikutus ympäristöön	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoinhin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Euroopassa. Oppilas osaa kertoa miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Maantieteelliset taidot				
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä pohtia maantieteellisiä kysymyksiä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma Elämän perusedellytykset maapallolla: syy- ja seurassuhteiden ymmärtäminen Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt Ihmiset ja kulttuurit maapallolla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää järjestyksellisesti Euroopan maantieteeseen liittyviä kysymyksiä sekä erottaa luonnon- ja ihmismaantieteen toisistaan.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti.
T7 ohjata oppilasta harjaanuttamaan arkielämän geomeidiataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet Ajankohtainen muuttuva maailma : uutisten sijoittaminen kartalle	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Geomeidiataidot	Oppilas hallitsee arkielämän keskeiset geomeidiataidot ja kykenee tulkitsemaan ja tutkimaan Euroopan karttoja. Esimerkkejä geomeidiasta opetusikäikässä ovat mm. satelliittipaikanuksen käyttö, Google Mapsin, Google Earthin, digitaalisten karttapalveluiden sekä paikkatieto-ohjelmistojen hyödyntäminen.
T8 ohjata oppilasta käyttämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma Elämän perusedellytykset maapallolla Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: tutkitaan esimerkkien avulla Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia Ihmiset ja kulttuurit maapallolla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tutkimustaidot	Oppilas osaa tutkia ja ymmärtää erilaisia ympäristöjä ja kulttuureita ja kykenee välittämään tietoa eteenpäin ja esittää tuotoksiaan käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknikka sekä erilaisia geomeidian keinoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia koko maailmassa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma : uutis seuranta	L4 Monilukutaito	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida ja selittää luonnonympäristön ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta. Oppilas seuraa ajankohtaisia Euroopan tapahtumia.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: kulttuurit ja ihmisoikeudet Euroopassa Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista.
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet				
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuulliseksi toimijaksi ja ohjata oppilasta ymmärtämään kestävä elämäntavan merkityksen	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: ympäristönmuutoksiin perehtyminen	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kestävä kehityksen edistäminen	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä ymmärtämään ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla, eurooppalaisuus ja ihmisoikeudet	L3 Itsestä huolehtiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

9. IK. MAANTIETO				
Tehdään tutkimusretkiä maastoon ja tutkitaan esimerkiksi jääkauden jälkiä sekä kivilajeja. Ihmismaan-tiedon maastokohteita esim. rakennuskanta ja kaavoitus, myös kaupungin palvelu-rakenteeseen voidaan tutustua. Oppilaiden kulttuuripolkukäyntejä voidaan käyttää tukemaan myös maantiedon opetusta.				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys				
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet (Suomi ja Pohjola)	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa	S1, S2, S3, S4, S6 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Suomen maisema-alueet	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden - ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaan-tieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: tutustutaan ihmisen kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Ihmismaan-tieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: luonnonvarojen kestävä käyttö, biotalous ja kulutusvalinnat	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kerto miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Maantieteelliset taidot				
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: alueiden väliset erot ja aluetasot	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää, että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet: karttatyötaidot	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tilatajuna kehittymine	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T7 ohjata oppilasta harjaanuttamaan arkielämän geomeidiataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Maapallon karttakuva ja alueet: geomeidiataidot	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Geomeidiataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomeidia maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomeidian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.
T9 harjaanuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja Suomessa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma Ympäristön tila ja yhteistyömahdollisuudet Itämeren alueella	L4 Monilukutaito	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristömuutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet				
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Kestävä elintapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: omat kulutusvalinnat ja toiminta vastuullisena kansalaisena	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kestävä kehityksen edistäminen	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä, miten toimitaan kestävä elämäntavan mukaisesti.
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Ajankohtainen muuttuva maailma Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: ihmisoikeudet	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

15.4.7 FYSIIKKA

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 389)

7. IK. FYSIIKKA				
Hyvinkäällä Eri sisältöalueista (valo-oppi, ääni, lämpöoppi) ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Lämpöopista valitaan seitsemännelle vuosiluokalle ilmiön tutkimiseen ja mittaamiseen liittyviä tutkimuksia. Kvantitatiivinen osuus lämpöopista käsitellään kahdeksannella vuosiluokalla. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa mahdollisuuksien mukaan.				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1–S4 Erilaisten ilmiöiden tutkimista fysiikan näkökulmasta monipuolisia työtapoja käyttäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S4 Työohjeiden seuraaminen ja havaintojen tekeminen sekä kirjaaminen Painotetaan turvallista laboratoriotyöskentelyä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä ja elinympäristössä	S1–S4 Laboratorioissa tehtävien tutkimusten yhdistäminen käytännön arkielämään ja luonnon ilmiöihin	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Fysiikan merkityksen arviointi	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Tutkimisen taidot				
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	S1–S4 Ohjataan oppilasta tekemään kysymyksiä suljettujen tutkimustehtävien pohjalta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S4 Ohjeistettujen tutkimustehtävien tekeminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia	S1–S4 Tulosten koonti ja esittäminen taulukoissa ja graafisesti	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tutkimusten tulosten käsittely ja esittäminen	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten, esim. lämpö- ja valo-opin laitteiden, toimintaperiaatteita ja merkitystä yhteistyössä muiden kanssa.	S1–S4 Lämpö- ja aalto-opin perusilmiöiden tutkiminen kokeellisesti	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Teknologinen osaaminen	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen	S1–S4 Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin tai sovelluksiin	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen				
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S4 Lämpö- ja aalto-opin perusilmiöt ja niihin liittyvät suureet	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa.	S1–S4 Mallin käsite esim. valonsäde, aalto	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1–S4 Tutustutaan valittuihin aiheeseen liittyviin uutisiin ja ajankohtaisiin sovelluksiin	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1–S4 Seitsemännen luokan tiedollisista tavoitteista keskeisimmät ovat mittaamisen taidot, tulosten esittäminen taulukoiden ja kuvaajien avulla ja fysiikan keskeisten käsitteiden käyttäminen valituissa ilmiössä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa	S1–S4 Esim. mittaaminen ja kuvaajien soveltaminen käytännössä	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	. Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa

8. IK. FYSIIKKA				
<p>Hyvinkäällä</p> <p>Eri sisältöalueista (vuorovaikutus, liike ja energia sisältäen lämpöopin kvantitatiivisen tarkastelun) ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa mahdollisuuksien mukaan.</p>				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1–S5 Erilaisten ilmiöiden tutkimista fysiikan näkökulmasta monipuolisia työtapoja käyttäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S5 Laboratoriossa tehtävien tutkimusten yhdistäminen käytännön arkielämään ja luonnon ilmiöihin	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S5 Tutustutaan koulutuspolkuihin ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan taitoja.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
Tutkimisen taidot				
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S5 Ohjataan oppilasta tekemään kysymyksiä suljettujen tai avoimien tutkimustehtävien pohjalta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S5 Ohjeistettujen tai avoimien tutkimustehtävien tekeminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S5 Tulosten koonti ja esittäminen taulukoissa ja graafisesti. Tulosten arviointi ja kriittinen tarkastelu	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S5 Vuorovaikutuksen, liikkeen ja energian käytännön sovellutukset, esim. yksinkertaiset koneet, nopeuden ja voiman mittaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S5 Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin tai sovelluksiin	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen				
T10 ohjata oppilasta käyttämään vuorovaikutuksen, liikkeen ja energian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S5 Tarkasteltaviin ilmiöihin liittyvät suureet Vuorovaikutus ja liike Energian säilymisen periaate	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1–S5 Tasaisen ja muuttuvan liikkeen mallit	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1–S5 Tutustutaan valittuihin aiheeseen liittyviin uutisiin ja ajankohtaisiin sovelluksiin	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1–S5 Yksinkertaisten suureyhtälöiden soveltaminen valituissa ilmiöissä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä	S1–S5 Vuorovaikutus ja voima Tasaisen ja muuttuvan liikkeen malli Mekaaninen työ ja teho Liike ja energia Lämpöopin peruskäsitteet energian säilymisen kannalta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S5 Mahdollisuuksien mukaan vierailun tai vierailijoiden järjestäminen	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

9. Ik. FYSIIKKA				
Hyvinkäällä				
Eri sisältöalueista (sähköoppi, ydinfysiikka ja maailmankaikkeuden rakenteet) ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1, S2, S3, S4, S5, S6 Erilaisten ilmiöiden tutkimista fysiikan näkökulmasta monipuolisia työtapoja käyttäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1, S2, S3, S4, S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1, S2, S3, S4, S6 Kodin sähköturvallisuus. Tutustuminen koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan taitoja.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävä käytön kannalta	S1, S2, S3, S4, S6 Pääpaino energian tuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kestävä kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävä käytön kannalta.
Tutkimisen taidot				
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1, S2, S3, S4, S6 Tutkimustehtävien tekeminen ohjeen mukaan, suunnitteleminen ja kysymysten muodostaminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1, S2, S3, S4, S6 Ohjeistettujen ja avoimien tutkimustehtävien tekeminen työturvallisuusohjeita noudattaen.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1, S2, S3, S4, S6 Tulosten koonti ja esittäminen taulukoissa ja graafisesti. Tulosten arviointi ja kriittinen tarkastelu.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3, S4, S6 Sähkön käytön ja tuotannon toimintaperiaatteet.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1, S2, S3, S4, S6 Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin tai sovelluksiin	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen				
T10 ohjata oppilasta käyttämään sähköopin ja ydinfysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1, S2, S3, S4, S6 Sähköopin peruskäsitteet ja suureet. Sähkömagneettisen- ja hiukkassäteilyn lajit.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1, S2, S3, S4, S6 maailmankaikkeuden mittasuhteiden avaaminen. Ydinfysiikan peruskäsitteet (atomin rakenne, säteilylajit)	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1, S2, S3, S4, S6 Tutustutaan energiantuotantoon liittyviin uutisiin ja ajankohtaisiin sovelluksiin	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S2, S3, S4, S6 Yksinkertaisten suureyhtälöiden soveltaminen sähköilmiöissä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten sähköstä	S1, S2, S3, S4, S6 Sähköopin perusilmiöt (jännite, sähkövirta, sähkövaraus ja magnetismi). Sähkömagneettisen- ja hiukkassäteilyn lajit, maailman kaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sähköopin keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1, S2, S3, S4, S6 Mahdollisuuksien mukaan vierailun tai vierailijoiden järjestäminen	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

15.4.8 KEMIA

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 393)

<p>7. Ik. KEMIA Hyvinkäällä Kemia on kokeellinen luonnontiede. Kokeellisuuden kautta oppilas innostuu kemian ilmiöistä ja maailmasta. Jokaisella luokkatasolla oppilaiden huomiota kiinnitetään erityisesti aineiden ja reaktioiden ympäristövaikutuksiin. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Näitä 7. vuosiluokalla ovat turvallinen työskentely laboratoriossa, aineen jaottelu, atomin rakenne ja alkuaineet, erotusmenetelmät ja kemiallisen reaktion havainnointi. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen mahdollisuuksien mukaan tutkimusten eri vaiheissa.</p>				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6 Turvallinen työskentely laboratoriossa Kemian terminologia ilmiöiden kuvailussa	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa	S1–S6 Kemikaalijätteen asianmukainen käsittely Turvallinen työskentely Ohjeiden noudattamisen merkityksen turvallisuuden kannalta	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Tutkimisen taidot				
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	S1–S6 Yksinkertaisen tutkimuksen suunnitteleminen annetulle kemialliselle ilmiölle	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6 Työskenteleminen turvallisesti ryhmässä annettujen ohjeiden mukaan suljetuissa tai avoimissa tutkimustehtävissä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	-Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä	S1–S6 kemian terminologian käyttö tutkittujen ilmiöiden kuvailussa	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa	S1–S6 kemian opinpolku ja kemian alan ammatteihin ja kemianteollisuuteen tutustuminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemian soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen				
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti	S1–S6 kemian keskeisten käsitteiden oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T11 ohjata oppilasta käyttämään malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta	S1–S6 mallintamisen idean ja osaa valita ilmiöön sopivan mallin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1–S6	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6 aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
8. lk. KEMIA Hyvinkäällä Kemia on kokeellinen luonnontiede. Kokeellisuuden kautta oppilas innostuu kemian ilmiöistä ja maailmasta. Jokaisella luokkatasolla oppilaiden huomiota kiinnitetään erityisesti kemian aineiden ja reaktioiden ympäristövaikutuksiin. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Näitä 8. vuosiluokalla ovat turvallinen työskentely laboratoriossa, alkuaineet ja atomin rakenne, jaksollinen järjestelmä, ioni- ja molekyyllisidos, hapot ja emäkset sekä orgaaninen kemia. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.				
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		
Merkitys, arvot ja asenteet				

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti ja turvallisesti	S1–S6 Kemian ilmiöiden havainnointi, dokumentointi ja selittäminen oikeaa terminologiaa käyttäen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6 Kemian tietojen ja taitojen käyttäminen erilaisissa arkielämän tilanteissa ja jatko-opinnoissa	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1–S6 Oppilas ymmärtää erilaisten valintojen merkityksen ympäristön kannalta	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kestävä kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta
Tutkimisen taidot				
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6 Yksinkertaisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteuttaminen annetulle kemialliselle ilmiölle.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6 Perustyöskentelytaidot, turvallinen ja johdonmukainen työskentely sekä havaintojen tekeminen ohjeiden tai suunnitelman mukaan	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaitot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6 Tutkimuksen tuloksen käsittely, tulkita ja raportointi. Tulosten oikeellisuuden ja luotettavuuden arviointi.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa	S1–S6 Esimerkkien kautta orgaanisen kemian soveltaminen teollisuudessa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Teknologinen osaaminen	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S6 Pyritään käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen orgaanisen kemian sovellutuksista tai orgaanisten yhdisteiden rakenteiden tutustumiseen simulaatioiden avulla.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen				
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S6 Kemian keskeisten käsitteiden käyttäminen oikeassa asiayhteydessä ja oikeanlainen yhdistäminen toisiinsa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1–S6 Kemian merkkikieli. Orgaanisten yhdisteiden rakenteiden kuvaaminen erilaisten mallien avulla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1–S6 Monipuolinen tiedonhaku ja eri tiedonlähteiden kriittinen arviointi.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1–S6 Tiedon ja arkiuskomusten välisten eroavaisuuksien sekä kokeellisen toimintatavan merkityksen avaaminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6 Aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisten käsitteiden ymmärtäminen, ilmiöiden ja mallien avulla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6 Kemian tietojen ja taitojen käyttäminen monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

9. I.K. KEMIA				
<p>Hyvinkäällä</p> <p>Kemia on kokeellinen luonnontiede. Kokeellisuuden kautta oppilas innostuu kemian ilmiöistä ja maailmasta. Jokaisella luokkatasolla oppilaiden huomiota kiinnitetään erityisesti kemian aineiden ja reaktioiden ympäristövaikutuksiin. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Näitä 9. vuosiluokalla ovat turvallinen työskentely laboratoriossa, aineen kiertokulku (esim. malmista metalliksi ja kierrätykseen, elinkaariajattelu), metallisidos ja metallien ominaisuudet, sähkökemialinen pari ja elektrolyysi. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p>				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	-	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6 Kemian ilmiöiden havainnointi, dokumentointi ja selittäminen oikeaa terminologiaa käyttäen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6 Kemian tietojen ja taitojen käyttäminen erilaisissa arkielämän tilanteissa ja jatko-opinnoissa	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1–S6 Oppilas ymmärtää erilaisten valintojen merkityksen ympäristön kannalta	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Tutkimisen taidot				
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6 Yksinkertaisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteuttaminen annetulle kemialliselle ilmiölle.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6 Perustyöskentelytaidot, turvallinen ja johdonmukainen työskentely sekä havaintojen tekeminen ohjeiden tai suunnitelman mukaan	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaitot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6 Tutkimuksen tuloksen käsittely, tulkita ja raportointi. Tulosten oikeellisuuden ja luotettavuuden arviointi.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6 Esimerkkien kautta sähkökemian ja metallikemian hyödyntäminen teollisuudessa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.	S1–S6 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen esimerkiksi metallin elinkaaresta, teräksen valmistuksesta tai korroosiosta.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen				
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S6 Kemian keskeisten käsitteiden käyttäminen oikeassa asiayhteydessä ja oikeanlainen yhdistäminen toisiinsa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1–S6 Metallien rakenteiden kuvaaminen. Sähkökemiallisen jännitesarjan käsittelyä hapetus- ja pelkistysreaktioiden avulla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1–S6 Monipuolinen tiedonhaku ja eri tiedonlähteiden kriittinen arviointi.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1–S6 Tiedon ja arkiuskomusten välisten eroavaisuuksien sekä kokeellisen toimintatavan merkityksen avaaminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriäitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6 Aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisten käsitteiden ymmärtäminen, ilmiöiden ja mallien avulla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6 Kemian tietojen ja taitojen käyttäminen monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

15.4.9 TERVEYSTIETO

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 398)

7. Ik. TERVEYSTIETO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1–S3 Terveyden osa-alueet, elämäntapa, kasvu ja kehitys, itsehoito	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen liittyvät käsitykset ja käsitteet.	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja niiden välistä vuorovaikutusta. Oppilas tietää elämäntapavaihtelua ja niihin liittyviä tapahtumia. Oppilas tietää terveyden kasvun ja kehityksen merkityksen elämän voimavarana.
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1–S3 Kiusaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää kiusaamisen sosiaalisena suhteena ja sen vaikutuksen terveyteen. Oppilas osaa nimetä ja kuvata kiusaamiseen liittyviä ongelmia ja tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy				
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1–S3 Sairauksien ehkäisy, itsehoito, huolenpito, turvataidot ja valmiudet, päihteet, mielekäs vapaa-aika	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen ja ymmärtäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 tukea oppilaan kehittämistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3 Terveysmarkkinointi, tiedon luotettavuus ja terveysvaikutus, itsehoito, turvataidot ja valmiudet, päihheet	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen.	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa eri lähteistä ja käyttää sitä asianmukaisesti. Oppilas osaa esittää itsehoitoon, avun hakemiseen ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin sopivia tapoja toimia.
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2 Itsehoito, turvataidot ja valmiudet, päihheet	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1–S3 Tiedon luotettavuus ja terveysvaikutus	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arviointi.	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

8. IK. TERVEYSTIETO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan	Minäkuva, identiteetti, itsetuntemus, murrosikä, seksuaalinen kehitys S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas pystyy esittelemään elämäntapaa eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	Vuorovaikutustaidot, tunteiden ilmaisu ja säätely, ristiriitatilanteiden ja ongelmatilanteiden selvittäminen, stressi, kriisit, sosiaalinen kestävyys S1	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelyä käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	Minäkuva, identiteetti, itsetuntemus, seksuaalisuus S1	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	Perhesuhteet, ihmissuhteet, mielenterveys, mielen pahoinvointi, vuorovaikutustaidot, seksuaalisuus S1, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen psyykkiseen ja seksuaaliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita ja tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy				
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	Seksuaaliterveys, seksuaalisuus, psyykkinen terveys, turvataidot ja valmiudet, ensiaputaidot, tapaturmat S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa käyttää seksuaalisuuteen ja psyykkiseen terveyteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauten liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Seksuaaliterveys, psyykkinen terveys, stressi, kriisit, sosiaalinen kestävyys, turvataidot ja valmiudet, ensiaputaidot, tapaturmat S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauten liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen.	Oppilas osaa hakea seksuaaliterveyteen, psyykkiseen terveyteen ja sosiaaliseen terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä asianmukaisesti.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	Seksuaalisuus, minäkuva, identiteetti, itsetuntemus, perhe, vuorovaikutustaidot, mielen hyvinvointi, ensiapu, turvataidot ja valmiudet S1, S2	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	Seksuaaliterveys, mielen hyvinvointi, sosiaalinen kestävyys, mielenterveys, kriisit S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri				
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Sosiaalinen kestävyys S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä vaikutuksia mielen hyvinvointiin, sosiaaliseen hyvinvointiin ja seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Oppilas osaa esitellä kulttuurin, median ja yhteisöjen vaikutusta em. terveyden osa-alueisiin

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	Mielen hyvinvointi ja sosiaalinen kestävyys S1, S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia.
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntapaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	Perhesuhteet, ihmissuhteet, vuorovaikutustaidot, sosiaalinen kestävyys S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	Seksuaalisuus, seksuaaliterveys, sosiaalinen kestävyys, itsetuntemus, minäkuva S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja esitellä esimerkein keinoja ja tapoja, miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.

9. IK. TERVEYSTIETO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	Arkirytmä, uni, ravitsemus, liikunta, liikkumattomuus, passiivinen elämäntapa S1-S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveystieteen liittyvät käsitteet	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntapaa eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaita valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	Vastuullinen kuluttaminen, kestävä elämäntapa, vaikuttamisen keinot, kansalaistoiminta S1	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveystieteen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy				
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaita valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	Arkirytmä, uni, ravitsemus, liikunta, liikkumattomuus, passiivinen elämäntapa S1-S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Terveystieteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 tukea oppilaan kehittämistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Tartuntataudit, kansantaudit, liikkumattomuus, passiivinen elämäntapa, ravitsemusongelmat, nukkumisen ongelmat S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	Liikkumattomuus, passiivinen elämäntapa, ravitsemusongelmat, nukkumisen ongelmat, kansantaudit S1, S2	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	Tartuntataudit, kansantaudit, passiivinen elämäntapa, liikkumattomuus, ravitsemusongelmat, nukkumisen ongelmat S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arviointi	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri				
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Kansalaistoiminta, vastuullinen kuluttaminen, kestävä elämäntapa, ympäristön terveysvaikutukset, vaikuttamisen keinot S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	Arkirytm, uni, ravitsemus, liikunta, liikkumattomuus, passiivinen elämäntapa, ravitsemusongelmat, nukkumisen ongelmat S1, S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntapaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	Kansalaistoiminta, vaikuttamisen keinot S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyskäsitteiden arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T12 tukea oppilasta valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	Kansalaistoiminta, vastuullinen kuluttaminen, kestävä elämäntapa, ympäristön terveysvaikutukset, vaikuttamisen keinot, arkirytm, uni, ravitsemus, liikunta, liikkumattomuus, passiivinen elämäntapa, ravitsemusongelmat, nukkumisen ongelmat S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja, miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

15.4.10 USKONTO

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 404)

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 408)

7. IK. EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2 Uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä Uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena Uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana Uskonnon eri ulottuvuudet	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Uskontojen vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin Suurten maailmanuskontojen juuret, lähteet, oppi ja opetukset, symbolit ja levinneisyys sekä vaikutus Luonnonuskonnot Uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa Uskontokritiikki	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1,S2, S3 Symbolit ja vertauskuvat Riitit ja pyhän käsite esim. paikat Ajankohtaisia esimerkkejä uskontojen näkymisestä mediassa ja populaarikulttuurissa	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3 Uskontojen ja katsomusten etiikka Uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Uskontodialogi	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eettinen ajattelu	
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S2 S3 Elämän ja ihmisarvon sekä oman ja toisen pyhän kunnioittaminen.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		

8. Ik. EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO			
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2 Kristinuskon moninaisuus: kirkkokuntia ja kristillisiä ja kristillisperäisiä yhteisöjä eri puolilla maailmaa Eurooppalaisuus ja kristinuskon kulttuurivaikutuksia Kirkko Suomessa ja paikallisesti Kristinuskon suhde muihin uskontoihin	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Uskontojen merkityksen hahmottuminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Kristinuskon synty mm. Jeesuksen ja Paavalin merkitys, leviäminen ja jakaantuminen kirkkokunniksi. Suurimmat kirkkokunnat: katolinen, ortodoksinen ja protestanttiset kirkot erityisesti luterilainen kirkko. Kirkkokuntien levinneisyys ja keskeiset opetukset sekä vaikutukset globaalisti. Kristinuskon ja luterilaisuuden vaikutukset suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Kristittyjä yhdistävät asiat (levinneisyys, synty ja keskeiset opetukset) sekä kirkkojen välinen yhteistyö esim. ekumenia ja lähetystyö. Luterilaisuuden asema Suomessa ja paikallisesti	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3 symbolit ja vertauskuvat riitit ja pyhät paikat Kristinuskon vaikutus: esimerkkejä vaikutuksesta politiikkaan, taiteeseen ja populaarikulttuuriin	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Kristinuskon ja katsomusten etiikka.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuuksista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3 kristinuskon eettisiä opetuksia kristillisten kirkkojen eettisiä painotuksia Ajankohtainen uutisointi mediassa	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3 Kristinuskon eettisiä opetuksia kristillisten kirkkojen eettisiä painotuksia Uskonto yksilön ja yhteiskunnan voimavarana	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eettinen ajattelu
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3 kristinuskon moninaisuus: kirkkokuntia ja kristillisiä yhteisöjä eri puolilla maailmaa.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	

9. Ik. EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S 1 Raamatun kulttuurivaikutuksia Suomessa ja maailmalla	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Kristinuskon juuret, lähteet, oppi ja opetukset: Raamatun syntyhistoria ja keskeinen sisältö ja rakenne	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3 Kristinuskon kulttuurivaikutus: esimerkkejä Raamatun vaikutuksesta politiikkaan, taiteeseen ja populaarikulttuuriin Kultainen sääntö ja pyhän käsite eri uskonnoissa ja katsomuksissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3 Kristinuskon monimuotoisuus ja uskonto tieteellisen tarkastelun kohteena: Raamatun tulkintatapoja ja tieteellinen tutkiminen uskonnollisen ja tieteellisen lähestymistavan eroja	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3 Etiikan käsitteet ja kristinuskon eettiset periaatteet, ihmisarvo, YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusrikkomukset, mm. holokausti	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajana	S1, S3 Raamatun tulkintatavat (liberaalinen ja konservatiivinen), fundamentalismi ja ääriilikkeet maailmassa, vahingollinen uskonnollisuus ja uskonnonvapaus	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3 Ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä esim. kuolema, kärsimys ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja: valittujen eettisten aiheiden ja elämänkysymysten käsittelyä eri näkökulmista	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3 Ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, elämiin liittyvät eettiset kysymykset, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisössä ja yhteiskunnassa	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S3 Valittujen eettisten aiheiden ja elämänskysymysten käsittelyä eri näkökulmista.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

ORTODOKSINEN USKONTO

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 408)

7. IK. ORTODOKSINEN USKONTO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2 Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
TT4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3 Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3 Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3 Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Uskontojen ja katsomuksien merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3 Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eettinen ajattelu	

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S2 S3 Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		

8. IK. ORTODOKSINEN USKONTO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2 Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksinen kirkon näkökulmasta. Perehdytään ortodoksinen kirkon toimintaan Suomessa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	
TT4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Perehdytään ortodoksiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta iheistä mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin	S1, S3 Pohditaan yhteiskunnan jäsenyyteen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	

9. lk. ORTODOKSINEN USKONTO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S 1 Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3 Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksinen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisistä sisällöistä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3 Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä. Uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3 Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämä tukena. Pohditaan ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S3 Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

ISLAM

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 410)

7. Ik. ISLAM				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2 Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on islam eri puolilla maailmaa niin, että painopiste on nykytilanteessa. Otetaan huomioon eri maiden kulttuurien vaikutukset islamin monimuotoisuuteen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Perehdytään islamin pääsuuntauksiin, niiden syntyyn ja leviämiseen sekä opillisen perustan muotoutumiseen. Perehdytään islamiin Suomessa, sekä historiaan että nykypäivään. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja muslimimaailmaan. Opetuksessa tarkastellaan islamin syntyä profeetta Muhammedin aikana ja senjälkeisiä vaiheita. Käsitellään islamin leviämistä eri maihin sekä islamilaisen valtakunnan historian päävaiheita kuten eri kalifaatteja ja niiden tunnuspiirteitä. 7. luokalla käsitellään neljää ensimmäistä kalifia. Perehdytään yleiskuvaan Koraanin eri opetuksista. Jumalan ykseys (tawhid) käsitellään laajasti. Käsitellään suurat Ad-Duha (93), Al-Alaq (96)	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen eri maiden kulttuureihin sekä uskonnottomuuteen elämäntutkimuksena. Tutustutaan myös luonnonuskontoihin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1,S2, S3 Käsitellään uskonnon ulottuvuudet ja uskonto ilmiönä. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä. Ajankohtaisia esimerkkejä uskontojen näkymisestä mediassa ja populaarikulttuurissa	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3 Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilainen moraalitieteellinen ja niiden opillinen perusta. Pohditaan omien tekojen ja valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten elämään.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eettinen ajattelu	

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3 Käsitellään ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä kuten ympäristöä ja globaalia vastuuta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S2 S3 Elämän ja ihmisarvon sekä oman ja toisen pyhän kunnioittaminen.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		

8. lk. ISLAM				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2 Otetaan huomioon eri maiden kulttuurien vaikutukset islamin monimuotoisuuteen. tutustutaan Koraanin ja perimätiedon (hadith) kokoamisen historiaan, rakenteeseen ja eri tulkintatapoihin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		Uskontojen merkityksen hahmottuminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on islam eri puolilla maailmaa niin, että painopiste on nykytilanteessa. Opetuksessa tarkastellaan islamin syntyä profeetta Muhammedin aikana ja sen jälkeisiä vaiheita. Käsitellään islamin leviämistä eri maihin sekä islamilaisen valtakunnan historian päävaiheita kuten eri kalifaatteja ja niiden tunnuspiirteitä. 8. luokalla käsitellään umajjadi- ja abbasidikalifaatit.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3 Tarkastellaan islamin kulttuurillista vaikutusta taiteeseen, erityisesti arkkitehtuuriin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		Uskonnon ja kulttuurin lukutaito

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Opetuksessa pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloja eri uskontojen ja kulttuurien kanssa. Pohditaan islamin yleisiä käsitteitä kuten synty, vapaus, yhteenkuuluvuus, tasa-arvo. Samoin pohditaan islamin näkemystä ihmisestä ja elämästä.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisesta merkityksestä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3 Perehdytään islamin pääsuuntauksiin, niiden syntyyn ja leviämiseen sekä opillisen perustan muotoutumiseen.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämäkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1,S2, S3 Pohditaan uskonnollisten velvollisuuksien vaikutusta elämän eri osa-alueisiin. Pohditaan yksilön ja yhteisön etiikkaa myös suuran Al-Hujurat (49. suura) kautta.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eettinen ajattelu
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3 Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	

9. lk. ISLAM				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1 Otetaan huomioon eri maiden kulttuurien vaikutukset islamin monimuotoisuuteen. Perehdytään islamin pääsuuntauksiin, niiden syntyyn ja leviämiseen sekä opillisen perustan muotoutumiseen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on islam eri puolilla maailmaa niin, että painopiste on nykytilanteessa. Opetuksessa tarkastellaan islamin syntyä profeetta Muhammedin aikana ja senjälkeisiä vaiheita. Käsitellään islamin leviämistä eri maihin sekä islamilaisen valtakunnan historian päävaiheita kuten eri kalifaatteja ja niiden tunnuspiirteitä. käsitellään vuoden 1258 jälkeinen aika. Pehdytään yleiskuvaan Koraanin eri opetuksista. Jumalan ykseys (tawhid) käsitellään laajasti. Käsitellään jakeet jakeet Ayat al-kursi (2:255) ja Ayat an-Nur (24:35).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemaansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3 Tutustaan erilaisiin islamilaisiin liikkeisiin ja niiden poliittiseen ja kulttuuriseen ulottuvuuteen eri muslimimaissa. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S2 Tutustutaan alustavasti uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Käsitellään islamia ja tiedettä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 411)

7. IK. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO			
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1 Perehdytään erilaisiin maailmankuvaan ja -katsomukseen liittyviin käsitteisiin ja kannustetaan oppilasta niiden avulla perustelemaan omia ajatuksiaan.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1 Tutustutaan erilaisiin teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin maailmassa, esim. suuret maailmanuskonnot, uususkonnot, sekulaari humanismi ja uskonnottomuus	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3 Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteet	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3 Tutustutaan katsomusvapauteen ja sen kehitykseen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3 Perehdytään erilaisiin katsomuksellisiin valintoihin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3 Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
T9 Innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti	S1, S2, S3 Kestävän elämäntavan periaatteet ja henkilökohtainen vaikuttaminen kestäväan tulevaisuuteen omien valintojen kautta	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen

8. IK. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO			
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1 Perehdytään erilaisiin maailmankuvaan ja -katsomukseen liittyviin käsitteisiin ja kannustetaan oppilasta niiden avulla perustelemaan omia ajatuksiaan.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3 Perehdytään katsomusvapauden ihmisoikeutena, sen merkitykseen ja sen turvaamisen keinoihin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3 Perehdytään erilaisiin katsomuksellisiin valintoihin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3 Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3 Pohditaan mitä on kestävä elämäntapa. Tutustutaan erilaisiin ympäristö- ja kansalaisjärjestöihin sekä tulevaisuuteen ja luontoon vaikuttavaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon paikallisesti/koko Suomessa	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3 Perehdytään ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen, huomioidaan ihmisoikeuksien kehitys ja ihmisoikeusloukkaukset. Tutustutaan ihmisoikeuseetiikan perusteisiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Eettisen ajattelun taidot

9. IK. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1 Perehdytään erilaisiin maailmankuvaan ja -katsomukseen liittyviin käsitteisiin ja kannustetaan oppilasta niiden avulla perustelemaan omia ajatuksiaan.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2 Ohjata oppilasta perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1 Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3 Perehdytään erilaisiin katsomuksellisiin valintoihin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3 Tarkastellaan maailman moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3 Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Perehdytään teon eettiseen arviointiin (esim. tahallisuus, tekijän tarkoitus ja teon seuraukset). Perehdytään nuorten elämässä ja (sosiaalisessa) mediassa esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä.
T9 Innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja etenkin globaalisti	S1, S2, S3 Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee kestävä, oikeudenmukainen tulevaisuus ja elämäntapa Suomessa ja maailmanlaajuisesti ja miten he itse voivat vaikuttaa kestäväan tulevaisuuteen.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävan elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3 Perehdytään syvemmin ihmisoikeusetiikkaan ja ihmisyyteen liittyviin eettisiin kysymyksiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

15.4.12 HISTORIA

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 415)

7. lk. HISTORIA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1 Esimerkiksi: Teollistuminen ja sen vaikutukset yhteiskunnan ja ihmisten elämään Mahdolliset tutustumiskäynnit museoissa esim. Rautatiemuseossa Paikallishistorian ja omien sukujuurten nivominen käsiteltävään aikakauteen Kansallisen identiteetin synty ja kehitys S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä				
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1,S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S2 Venäjän vallankumoukset ja I maailmansota	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen				
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1, S2 Yhteiskunnallisiin ja poliittisiin aatteisiin liittyvää käsitteistöä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kronologian ymmärtäminen	
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1, S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Historiallinen empatia	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä. Oppilas pystyy asettumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja selittämään ihmisten toiminnan motiiveja. Oppilas osaa selittää tapahtumien syy-seuraussuhteita.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1, S2 Vallankumoukset, imperialismi, sodat.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa	
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1, S2, S3, S5 Muutoksien vaikutus esim. tapoihin, kulutustottumuksiin ja muotiin	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Historiallisen tiedon käyttäminen				
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Historian tulkitseminen	Oppilas osaa vertailla eri tulkintoja historiallisista tapahtumista. Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperä	S1, S2 Teollistuminen, imperialismin aikakausi, Yhdysvaltojen synty ja kehitys maosavaltioksi.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Ihmisen toiminnan selittäminen	
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S2 Ranskan suuri vallankumous ja I maailmansota. Propagandan merkitys sotien ja vallankumousten taustalla sekä konfliktien aikana	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä ja vertailemaan niitä.	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Historiatiedon tuottaminen	

7.lk sisällöt

- Ranskan suuri vallankumous ja Napoleonin aika (S2)
- Suomen valtiollinen asema 1800-l ja sisäinen kehitys (S3)
- Teollistuminen sekä 1800-luvun poliittiset aatteet (S1,S2)
- Imperialismi ja orjuus (S2, S6)
- Yhdysvaltojen synty ja kehitys 1800-l. (S2)
- Ensimmäinen maailmansota ja Venäjän vallankumoukset (S2, S4)
- Sortovuodet (S3)

8. lk. HISTORIA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S3-S6 Tutustuminen paikallishistoriaan sekä omiin sukujuuriin nivoen käsiteltäviin aihealueisiin. Kansallisen identiteetin kehittyminen itsenäisyyden aikana.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä				
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S3, S4, S6 Opetellaan hakemaan tietoa mm. kirjastosta, tietoverkoista ja haastatteleamalla ja pohtimaan saadun tiedon luotettavuutta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S2, S4, S6 Erilaiset konfliktit ja sodat sekä niiden eri osapuolten antama informaatio (esim. sotapropaganda).	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen				
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S2-S6 Diktatuuriin synty Toinen maailmansota	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S2, S4 Opetellaan ymmärtämään, että ihminen tekee ratkaisut oman aikansa tietomäärän ja moraalikäsitteen nojautuen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiveja.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S2-S4, S6 Etsitään historiallisiin tapahtumiin ja ilmiöihin vaikuttaneita syitä sekä sen hetkisestä yhteiskunnasta että historiasta, joka yhteiskuntaa on muovannut.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vahemmän tärkeistä.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S5, S6 Pohditaan, onko olemassa historiallisia lainalaisuuksia ja voiko historian pohjalta ennustaa tulevaa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämäntilanteilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.
Historiallisen tiedon käyttäminen				
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S4, S6 Auttaa oppilasta tulkitsemaan historiallisia lähteitä monipuolisesti.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperä	S2, S4, S6 Pohditaan ihmisen toiminnan syitä tutustumalla taustoihin ja olosuhteisiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet ja sisältöalueen painopisteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S2, S4 Pohditaan, miten esim. aikakausi ja maailmankatsomus ovat vaikuttaneet historialliseen tietoon ja tiedon lähteisiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S2–S6 Etsitään tietoa erilaisista lähteistä ja vertaillaan löytynyttä tietoa ottaen huomioon esim. kirjoitusajankohta, -motiivit tai kirjoittajan luotettavuus.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S5, S6 Mietitään, miksi on tärkeää tuntea historiaa ja mitä historiasta voi oppia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja.

8.-lk:n sisällöt

- Suomen itsenäistyminen ja itsenäisyyden ensimmäiset vuosikymmenet talvisotaan saakka (S3)
- Toinen maailmansota (taustat, sodan päätapahtumat ja seuraukset S2, S4)
- Suomi toisessa maailmansodassa (S4)
- Kylmä sota sekä nykyisen maailmanpolitiikan juuret (S2, S4, S6)
- Suomen kehitys toisen maailmansodan jälkeen (S5)

15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 418)

9. Ik. YHTEISKUNTAOPPI				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4 Yhteiskunnallinen päätöksenteko. Kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet. Hyvinvointiyhteiskunta. Perhe.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4 Oppilas harjaantuu tekemään arvovalintoja erilaisten vaihtoehtojen välillä. Oppilas tuntee Suomessa olevia vähemmistöjä ja niiden erityispiirteitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys				
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojään suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3 Oppilas tutustuu erilaisiin vaikuttamiskeinoihin (esim. mielipidekirjoitus, boikotti, kansalaisjärjestöt). Suomessa olevat oikeusistuimet ja oikeudenkäytön pääpiirteet. Yleisesti tunnustetut ihmisoikeudet ja niiden toteutumisen eri puolilla maailmaa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S3, S4 Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet. Kulutusvalintojen eettiset ja ekologiset seuraamukset. Suhdannevaihtelut. Kotitalouksien raha-asiat Yrittäjyyden pääperiaatteet ja merkityksen kansantaloudelle. Palkansaajan oikeudet ja velvollisuudet. Medialukutaito.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen				
T5 rohkaista oppilasta kehittämään yritteliäisiä ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Yrittäjyys- ja työelämätaidot	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1-S3 Oppilas oppii tarkastelemaan itseään osana yhteiskuntaa. Oppilas oppii tuntemaan ja suvaitsemaan Suomessa olevia vähemmistöjä sekä niiden erityispiirteitä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa l	S1-S3 Oppilas tuntee erilaiset yhteiskunnalliset vaikuttamiskeinot. Oppilas ymmärtää poliittisten puolueiden arvopohjien erot ja merkityksen demokratian kannalta. Oppilas ymmärtää Suomen poliittisen järjestelmän toiminnan (myös kunta ja EU) Oppilas tuntee Suomessa järjestettävät vaalit ja vaalitavat. Oppilas ymmärtää turvallisuuspolitiikan merkityksen osana demokraattista yhteiskuntaa ja globalisaatiota.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4 Oppilas harjaantuu tekemään arvovalintoja kuluttamiseen sekä erilaisten taloudellisten vaihtoehtojen välillä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1-S4 Oppilas tuntee erilaiset yhteiskunnalliset vaikuttamiskeinot. Oppilas ymmärtää poliittisten puolueiden arvopohjien erot ja merkityksen demokratian kannalta. Oppilas ymmärtää Suomen poliittisen järjestelmän toiminnan (myös kunta ja EU)	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

Yhteiskuntaoppi 9.lk sisällöt

Yksilö ja perhe osana moniarvoista yhteiskuntaa (S1, S3).

Perheen raha-asiat, pankkien toiminta sekä julkinen talous (S1, S4).

Hyvinvointivaltio (S1, S4).

Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet (S1, S4).

Talouspolitiikka (S4)

Kansalaisen vaikutusmahdollisuudet sekä poliittinen päätöksenteko (S2, S3).

Työelämä ja yritystoiminta (S1, S3, S4).

Euroopan unioni ja sen toiminta (S1–S4)

Globalisaatio (S1-S4).

Turvallisuuspolitiikka S1, S3, S4).

Media (S1–S4).

15.4.14 MUSIIKKI

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 422)

7. lk. MUSIIKKI				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Osallisuus				
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	<p>S1 Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmytyminen musiikin keinoin omassa ryhmässä toimiminen ja yhteismusisointi: yhteinen tempo, toisten kuunteleminen, omasta osuudesta huolehtiminen toisten kannustaminen ja rakentavan palautteen antaminen vuorovaikutus: myönteisen yhteishengen ylläpito omassa ryhmässä sekä koulun tapahtumissa ja juhlissa tekijänoikeudet 	<p>L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</p> <p>L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen				
<p>T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä</p>	<p>S1 Äänenkäyttöä ja laulutaitoa syvennetään yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S4 Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa.</p> <p>Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • äänenmurroksen ja uuteen ääneen totuttelun huomioiminen • kiinnitetään huomiota terveeseen äänenmuodostukseen • osallistuminen yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta (sama sävellaji ja tempo) • laulun tulkinnan harjoittelu: tunteiden välittäminen ja laulun lyriikoiden esilletuominen musisoitaessa tunnilla ja/tai esityksissä • ulkoa opeteltavaa ohjelmistoa 	<p>L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</p>	<p>Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä</p>	<p>Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.</p>

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin	<p>S1 Käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.</p> <p>S2</p> <p>S4 Ohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p> <p>Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alakoulusta tuttujen soitinten soittotaidon vahvistaminen • mahdollisten uusien bändisoittimien perustaitojen opettelu • oppilaita rohkaistaan kokeilemaan monipuolisesti eri soittimia • mieluisan soittimen valikoituminen pitkäjänteiseen harjoitteluun • oppilaille annetaan valinnanmahdollisuuksia keskittyä omien toiveidensa mukaisesti soittimiin pienryhmissä (bändit, pienorkesterit ja/tai lauluyhtyeet) 	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S4 Ohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden.</p> <p>Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehorytmiikkaharjoituksia • perussykkeen hahmottaminen ja liikeilmaisun sovittaminen musiikin mukaan • mahdollisuuksien mukaan integrointi liikunnan opetuksen tanssitunteihin 	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikuessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
<p>T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan</p>	<p>S2 Musisoinnissa ja musiikin havainnoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään. S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon oppilaita innostavat teokset.</p> <p>Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikin perussanaston käyttäminen keskustelussa • omien mielipiteiden ilmaiseminen musiikin termistöä hyödyntäen • musiikin käyttötapojen ja ilmenemismuotojen jäsentäminen ja havainnoista kertominen 	<p>L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</p>	<p>Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen</p>	<p>Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.</p>
<p>T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn</p>	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen.</p> <p>S2 Opetuksessa huomioidaan tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille.</p> <p>S4 Ohjelmistoon sisältyvät oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p> <p>Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien musiikillisten ideoiden toteuttaminen ääntä, akustisia, sähköisiä ja/tai elektronisia soittimia käyttäen 	<p>L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys</p>	<p>Musiikin luova tuottaminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.</p>

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
<p>T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia</p>	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. S2 Käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan eri tilanteissa. S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. S4 Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset. Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikkiteknologiaan, sen kehitykseen ja musiikkiohjelmistoihin tutustuminen • tavoitteena ymmärtää tv-tekniikan hyödyntäminen musiikintuotannossa esimerkiksi sekvensseri- ja notaatio-ohjelmistojen avulla • omien musiikillisten ideoiden tuottaminen ja/tai taltiointi tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen • monialaiset opintokokonaisuudet: musiikin yhdistäminen kuvaan ja/tai videoon 	<p>L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen</p>	<p>Musiikkiteknologian käyttö</p>	<p>Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.</p>
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito				
<p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.</p>	<p>S2 Opetuksessa huomioidaan tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. S3 S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Hyvinkää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • monenlaisen musiikin kuunteluun opetteleminen, asioiden näkeminen useasta näkökulmasta ja erilaisten mielipiteiden arvostaminen • musiikin merkitysten tulkitseminen ja musiikilla vaikuttamisen tiedostaminen • eettisyys: arvostava suhtautuminen eri kulttuurien musiikkityyleihin 	<p>L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito</p>	<p>Kulttuurinen osaaminen</p>	<p>Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.</p>

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa	S2 Musisoinnissa ja musiikin havainnoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan eri tilanteissa. S3 Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden.	L4 Monilukutaito	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa				
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin	S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Hyvinkää: <ul style="list-style-type: none"> tiedostaminen ja erittely (analysointi) miksi jokin kappale miellyttää tai ei miellytä musiikkiin liittyvien tunteiden ja kokemusten jäsentäminen oppilas hahmottaa mitkä kappaleet ovat olennainen osa hänen omaa musiikillista historiaansa (esim. "Oman elämän soundtrack") 	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S3 Kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Hyvinkää: <ul style="list-style-type: none"> hälyn ja melun terveysvaikutukset yhteissoitossa oman soittimen hallinta musiikin kuuntelun voimakkuus kestävä kehitys: soittimista huolehtiminen, yleinen huolellisuus, yhteisen ja oman omaisuuden arvostaminen 	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisoititilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Oppimaan oppiminen musiikissa				
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

VALINNAINEN MUSIIKKI

8. IK. VALINNAINEN MUSIIKKI				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Osallisuus				
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen				
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4			
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessään ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1–S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1–S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito				
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1–S4	L4 Monilukutaito	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa				
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1–S4	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päätösarvosanan muodostamisessa.
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1–S4	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Oppimaan oppiminen musiikissa				
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1–S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

9. lk. VALINNAINEN MUSIIKKI				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Osallisuus				
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen				
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4			
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessaan ja sovittaa liikeilmaisuun kuulemaansa musiikkiin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1–S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1–S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito				
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1–S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1–S4	L4 Monilukutaito	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa				
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1–S4	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa				
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

15.4.15 KUVATAIDE

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 426)

7. Ik. KUVATAIDE				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu Oppilaat tutustuvat paikalliseen taide- ja kulttuuritarjontaan joko paikan päällä tai internetin välityksellä. Ohjataan oppilasta etsimään luotettavaa tietoa taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista. Kiinnitetään huomiota moniaistisiin ilmaisutapoihin taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. Kannustetaan havainnoimaan taidetta ja visuaalista kulttuuria moniaistisesti. Rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan taiteesta, visuaalisesta kulttuurista ja ympäristöstä opettajan johdolla, pareittain tai ryhmissä suullisesti tai kirjallisesti. Opetellaan kuvailemaan ja kertomaan taideteoksista ja omista töistä. Tarkastellaan minkälaisia tunteita taide voi herättää tekijänä ja kokijana. Ohjataan oppilasta tarkastelemaan omaa visuaalista viestintäänsä ja ajankohtaisia kuvallisia viestejä.</p>				
<i>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä</i>	Taiteen, arkkitehtuurin sekä kulttuurin ja viestinnän tarkastelu paikan päällä ja internetissä. Tarkastelun kohteena mm. omat kuvat, median kuvat sekä taideteokset. S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	<i>Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen</i>	<i>Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.</i>
<i>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään</i>	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen. S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	<i>Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen</i>	<i>Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.</i>
<i>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä</i>	Havaintojen soveltaminen omassa kuvallisessa työssä (esim. elokuva, taidekuva, ympäristötaide). S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	<i>Havaintojen ja ajatusten ilmaiseminen</i>	<i>Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.</i>

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kuvallinen tuottaminen Tuttujen tekniikoiden lisäksi tutustutaan mahdollisuuksien mukaan nykytaiteen toimintatapoihin (esim. installaatiot, performanssit ja ympäristötaide) ja harjoitellaan erikoistekniikoita sekä eri tekniikoiden yhdistämistä esimerkiksi: piirustus, maalaus, kuvanveisto, grafiikka, valokuvaus, elokuvaus, keramiikka, kuvankäsittely, piirto-ohjelmat, suunnitteluohjelmien käyttö. Oppilas soveltaa omassa kuvallisessa työskentelyssään mainonnan, julisteiden ja kanta-aottavan taiteen ilmaisutapoja sekä kuvan ja tekstin yhdistämistä. Oppilaan omat kuvakulttuurit ja oppilaslähtöisyys; esim. oppilas on mukana aiheiden ja kokeilujen suunnittelussa ja tavoitteiden asettelussa ja arvioimassa omaa oppimistaan.				
<i>T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan</i>	Esim. piirustus, maalaus, kuvanveisto, grafiikka, valokuvaus, elokuvaus, keramiikka, kuvankäsittely, piirto-ohjelmat, suunnitteluohjelmien käyttö ja ilmaisun keinot kuten installaatiot ja ympäristötaide S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	<i>Kuvallisten ilmaisukeinojen kehittäminen</i>	<i>Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.</i>
<i>T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä</i>	Oppilaan omat kuvakulttuurit, taidekuvat ja median kuvat. S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	<i>Kuvailmaisun taitojen kehittäminen</i>	<i>Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.</i>
<i>T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omilla kuvillaan</i>	Oppilas soveltaa omassa kuvallisessa työskentelyssään mainonnan, julisteiden ja kanta-aottavan taiteen ilmaisutapoja sekä kuvan ja tekstin yhdistämistä (esim. sarjakuva). S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	<i>Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen</i>	<i>Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöönsä ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.</i>

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Visuaalisen kulttuurin tulkinta Erilaisia kuvantulkinnan keinoja: teoksen muodon taso, katsojan henkilökohtainen kokemus ja kulttuurinen taso. Esimerkkejä taidehistorian ja visuaalisen kulttuurin aikakausista ja tyyli suunnista, ilmiöistä, kehityskaarista ja yhteyksistä kulttuurin osa-alueisiin (muoti, kirjallisuus, musiikki, populaarikulttuuri jne.)				
<i>T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvantulkinnan menetelmiä</i>	Harjoitellaan erilaisia kuvantulkintatapoja analysoiden omia ja toisten kuvataiteellisia töitä S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	<i>Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvantulkinnan menetelmiä.</i>
<i>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista</i>	Taide- ja kulttuurihistorian teoksiin ja niiden merkityksiin tutustuminen. Visuaalisen alan ammatteihin tutustuminen. S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	<i>Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen</i>	<i>Oppilas osallistuu tulkintoiltaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.</i>
<i>T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan</i>	Taide- ja kulttuurihistoriasta tehtyjen omien havaintojen käyttäminen omassa kuvallisessa työskentelyssä S1, S2, S3	Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	<i>Kuvailmaisun työtapojen soveltaminen</i>	<i>Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.</i>
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen Pohdintojen lähtökohtana esim. ympäristötaide, kierrätystaide, katutaide, ITE-taide, outsider-taide, populaarikulttuurin ilmiöt, alakulttuurin ilmiöt. Kierrätys, kestävä kehitys ja ympäristöarvot omassa työskentelyssä välinehuollosta materiaalivalintoihin.				
<i>T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin</i>	Esteettiset, ekologiset ja eettiset näkökulmat ja niiden merkitys. Pohdintojen lähtökohtana esim. ympäristötaide, kierrätystaide, katutaide, ITE-taide, outsider-taide, populaarikulttuurin ilmiöt, alakulttuurin ilmiöt. S1, S2, S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	<i>Näkemyksen esittäminen</i>	<i>Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.</i>

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
<i>T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla</i>	Esteettiset, ekologiset ja eettiset näkökulmat omassa kuvallisessa työskentelyssä. Kierrätys, kestävä kehitys ja ympäristöarvot omassa työskentelyssä välinehuollosta materiaalivalintoihin. S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	<i>Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta</i>	<i>Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.</i>

VALINNAINEN KUVATAIDE

8. IK. VALINNAINEN KUVATAIDE				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu oma ajattelu ja tulkinnat visuaaliseksi tuotokseksi				
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	Erilaiset kuvantulkintavat S1–S3	Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen S1-S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluun taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	T1-T2 soveltaminen omassa kuvallisessa työskentelyssä S1-S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Havaintojen ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Kuvallinen tuottaminen <ul style="list-style-type: none"> 7. luokan sisältöjen lisäksi laajennetaan esimerkiksi kännykkäkuviin, nykytaiteen (esim. katutaiteen) tekniikoihin ja kuvankäsittelyyn. mahdollisuuksien mukaan oppilaan omien aiheiden ja materiaalivalintojen lisääminen kannustetaan aihevalintojen ajankohtaisuuteen esimerkiksi oppilaan omassa elämässä, taiteessa tai ympäröivässä maailmassa				
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	Materiaalit, tekniikat ja ilmaisun keinot S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kuvallisten ilmaisukeinojen kehittäminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	Materiaali- ja tekniikkakokeiluja S1-S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	Vaikuttamisen keinot taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa S1-S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta kriittisen ja monipuolisesti pohtivan tarkastelun lisääminen				
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä	Erilaiset kuvatulkinnavat S1-S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	Taide- ja kulttuurihistoria S1-S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	T7-T8 soveltaminen omassa kuvallisessa työskentelyssä S1-S3	Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys	Kuvailmaisun työtapojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen esim. stereotyyppien ja vakiintuneiden kuvaamistapojen tarkastelua omassa työskentelyssä ja visuaalisessa kulttuurissa				
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	Esteettiset, ekologiset ja eettiset näkökulmat ja niiden merkitys S1-S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	Esteettiset, ekologiset ja eettiset näkökulmat omassa työskentelyssä S1-S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

9. Ik. VALINNAINEN KUVATAIDE				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu				
<ul style="list-style-type: none"> oma ajattelu ja tulkinnat visuaaliseksi tuotokseksi esimerkiksi portfolio-työskentely tai oman teoksen ja prosessin esittely muulle ryhmälle oman työskentelyprosessin havainnointi, dokumentointi ja sanallistaminen: oman työskentelyn taustojen hahmottaminen 				
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	Erilaiset kuvantulkintavat* S1-S3 Havainnointi, ajatusten sanallistaminen ja ilmaiseminen osa omaa taiteellista projektia*	Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen* S1–S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	T1–T2 soveltaminen omassa kuvallisessa työskentelyssä* S1–S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Havaintojen ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.
Kuvallinen tuottaminen <ul style="list-style-type: none"> 7. luokan sisältöjen lisäksi laajennetaan esimerkiksi kännykkäkuviin, nykytaiteen (esim. katutaiteen) tekniikoihin ja kuvankäsittelyyn. mahdollisuuksien mukaan oppilaan omien aiheiden ja materiaalivalintojen lisääminen kannustetaan aihevalintojen ajankohtaisuuteen esimerkiksi oppilaan omassa elämässä, taiteessa tai ympäröivässä maailmassa projekti yksilö-, ryhmä- tai yhteisöllisenä työnä: suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen, toteutus, arviointi. Projektin laajuus voi vaihdella asetettujen tavoitteiden mukaan. 				
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	Materiaalit, tekniikat ja ilmaisun keinot S1–S3 Projekti*	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kuvallisten ilmaisukeinojen kehittäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	Materiaali- ja tekniikkakokeiluja S1–S3 Tuttujen tekniikoiden yhdistäminen, soveltaminen ja tarkoituksenmukainen käyttö omassa työskentelyssä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	Vaikuttamisen keinot taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöönsä ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta				
<ul style="list-style-type: none"> kriittisen ja monipuolisesti pohtivan tarkastelun lisääminen 				
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä	Erilaiset kuvatulkinnavat S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	Taide- ja kulttuurihistoria S1–S3 Nykytaide yhteiskunnan ilmiöiden kuvaajana ja kommentoijana*	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kvatulkinna menetelmien käyttäminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	T7-T8 soveltaminen omassa kuvallisessa työskentelyssä S1–S3	Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kuvailmaisun työtapojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen				
<ul style="list-style-type: none"> esim. stereotyyppien ja vakiintuneiden kuvaamistapojen tarkastelua omassa työskentelyssä ja visuaalisessa kulttuurissa 				
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	Esteettiset, ekologiset ja eettiset näkökulmat ja niiden merkitys S1–S3 Nykytaiteen toimintatavat	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	Esteettiset, ekologiset ja eettiset näkökulmat omassa kuvallisessa työkentelyssä S1–S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

15.4.16 KÄSITYÖ

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 430)

7. Ik. KÄSITYÖ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2 Oppilas suunnittelee, työskentelee ja tuottaa käsityötuotteen tehden valintoja ja ratkaisuja oman ympäristönsä pohjalta S3, S4, S5	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1 Oppilas asettaa itselleen toteuttamiskelpoisen tehtävänannon mukaisen tavoitteen ja toteuttaa sen S2, S3, S4, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1, S2 S3 Oppilas tuntee, valitsee ja käyttää erilaisia materiaaleja, välineitä ja tekniikoita tarkoituksenmukaisesti S4 S5 Oppilas valmistaa toimivia ja ekologisia tuotteita	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1, S2, S3 S4 Oppilas tutustuu eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessissa S5	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6 Oppilas työskentelee turvallisesti ja osaa ennakoita työhön liittyviä riski- ja vaaratekijöitä	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1, S2, S3 S4 Oppilas dokumentoi kokonaisen käsityöprosessin TVT:aa käyttäen S5	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7 Oppilas ymmärtää kädentaitojen merkityksen yksilön ja yhteiskunnan kannalta	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8 Oppilas ymmärtää materiaalien käytön tarkoituksenmukaisuuden, taloudellisuuden ja kestäväen kehityksen näkökulmasta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

VALINNAINEN KÄSITYÖ

8. IK. VALINNAINEN KÄSITYÖ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2 Oppilas suunnittelee, työskentelee ja tuottaa käsityötuotteen tehden valintoja ja ratkaisuja oman kiinnostuksensa pohjalta S3, S4, S5	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1 Oppilas valitsee itselleen toteuttamiskelpoisen tavoitteen ja toteuttaa sen S2, S3, S4, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1, S2 S3 Oppilas osaa yhdistää ja muokata eri materiaaleja luovasti S4 S5 Oppilas valmistaa laadukkaita, toimivia ja ekologisia tuotteita	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaan tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuun	S1, S2, S3 S4 Oppilas osaa esittää käsityöprosessinsa tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen S5	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6 Oppilas työskentelee turvallisesti ja osaa ennakoida työhön liittyviä riski- ja vaaratekijöitä	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1, S2, S3 S4 Oppilas suunnittelee ja dokumentoi kokonaisen käsityöprosessin hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa S5	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7 Oppilas ymmärtää kädentaitojen merkityksen työelämän ja yrittäjyyden kannalta	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa	S8 Oppilas pohtii käytettäviä materiaaleja kestävä kehityksen näkökulmasta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

9. IK. VALINNAINEN KÄSITYÖ				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työkentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2 Oppilas suunnittelee, työskentelee ja tuottaa käsityötuotteen tehden valintoja ja ratkaisuja oman kiinnostuksensa pohjalta S3, S4, S5	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työkentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työkentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1 Oppilas valitsee itselleen toteuttamiskelpoisen tavoitteen ja toteuttaa sen S2, S3, S4, S5	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työkentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1, S2 S3 Oppilas tunnistaa, valitsee ja käyttää erilaisia materiaaleja, välineitä ja tekniikoita tarkoituksenmukaisesti S4 S5 Oppilas valmistaa laadukkaita, toimivia ja ekologisia tuotteita	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1, S2, S3 S4 Oppilas osaa esittää käsityöprosessinsa TVT:aa käyttäen S5	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaansa perustuen ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6 Oppilas työskentelee turvallisesti ja osaa ennakoida työhön liittyviä riski- ja vaaratekijöitä	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Turvallinen työkentely	Oppilas osaa arvioida työkentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1, S2, S3 S4 Oppilas dokumentoi kokonaisen käsityöprosessin hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa S5	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työkentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7 Oppilas ymmärtää kädentaitojen merkityksen työelämän ja yrittäjyyden kannalta ja mahdollisuudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen käsityön keinoin	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa	S8 Oppilas pohtii käytettäviä materiaaleja kestävä kehityksen näkökulmasta	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävä elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

15.4.17 LIIKUNTA

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 433)

7. Ik. LIIKUNTA				
"Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen."				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Fyysinen toimintakyky				
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot vuorovaikutuksessa muiden oppilaiden kanssa erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina monipuolisia harjoitteita käyttäen Oppilaan aktiivinen rooli oppimisprosessissa ja edellytykset myönteisille kokemuksille Aktiivinen osallistuminen tunteihin yrittäen parhaansa ja kehittyminen em. taidoissa. Sosiaalisia taitojen ja tunnetaitojen harjoittelu sekä teknologian hyödyntäminen oppimisessa. Oman tekemisen vaikutuksen tiedostaminen itseensä ja muihin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikunta-muotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Havaintomotoriset taidot monipuolisten eri aistikanavia aktivoivien liikuntatehtävien ja eri lajien avulla oppilaan kognitiivisia prosesseja tukien esim. suunnistus, pallopelit, musiikkiliikunta. Havaintomotoriset taidot eri aistien avulla pyrkien taloudellisiin, turvallisiin ym. ratkaisuihin eri liikuntatilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Staattisen ja dynaamisen tasapainon ja liikkumisen harjaannuttaminen esim. väline- ja telinevoimistelun, perusliikunnan, luontoliikunnan, musiikki- ja tanssiliikunnan, jää- ja talviliikunnan, pallopelien, kehonhallintaliikkeiden (huom! ryhti) avulla erilaisia liikuntaympäristöjä ja eri vuodenaikojä hyödyntäen teknologiaa apuna käyttäen. Harjoittelun periaatteet ja käyttää aktiivisesti parhaansa yrittäen em. taitoja monipuolisesti liikunnassa.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) , eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Kehon karkeamotorisien taitojen harjaannuttaminen n esim. väline- ja telinevoimistelun, perusliikunnan, luontoliikunnan, musiikki- ja tanssiliikunnan, jää- ja talviliikunnan, pallopelien avulla erilaisia välineitä. liikuntaympäristöjä ja vuodenaikoja hyödyntäen sekä teknologiaa apuna käyttäen. Aktiivinen ja monipuolinen harjoittelu välineenkäsittelytaidoissa eri ympäristöissä monenlaisilla välineillä oppien käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti turvallisuustekijät huomioon ottaen.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1 Fyysisten ominaisuuksien arviointi ja kehittäminen esim. suunnistuksen, kuntopiirien, kamppailulajien, venyttelyn, uinnin, pallopelien, juoksun, hiihdon ja luistelun avulla. Omien fyysisten ominaisuuksien arviointi ja kehittäminen omalla pitkäjänteisellä ja sinnikkäällä toiminnalla tehden säännöllisesti kotiläksyt/ fyysisiä ominaisuuksia kehittäviä harjoituksia.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1 Vedessä liikkumisen taidot. Erilaiset jalat edellä hypyt veteen, uimataidon harjaannuttaminen erilaisin uintitekniikoin, pelastautumisharjoitukset ja vedestä pelastamista kylkiuintia käyttäen ja aktiivinen osallistuminen muuhun vesiliikuntaan (esim. leikit, pelit, jumpat.)	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas uskalttaa hypätä jalat edellä syvään veteen, jaksaa uida yhtämittaisesti 200 metriä, josta 50 metriä selkää. Oppilas osaa käyttää erilaisia apuvälineitä vesipelastuksessa.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1 Asiallinen ja turvallinen toiminta liikunnassa ja liikuntapaikoille siirryttäessä. Asiallinen ja vastuullinen toiminta toiset huomioon ottaen huolehtien asianmukaisesti varusteista, sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Sosiaalinen toimintakyky				
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säatelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2 Reilun pelin sääntöjen noudattaminen Toiminta liikuntatunneilla ja erilaisissa koulun edustustehtävissä:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutus - ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Opettaja ohjaa oppilaita reilun pelin hengessä liikuntatunneilla. Oppilas yrittää parhaansa, noudattaa sääntöjä, ottaa muut oppilaat huomioon liikuntatunneilla ja liikuntatehtävissä, erilaisissa koulun edustustehtävissä ja liikuntatapahtumissa sekä koulun sisällä että ulkopuolella. Oppilas harjaantuu tunnistamaan tunteitaan ja käsittelemään niitä asianmukaisesti ja toiset huomioon ottaen liikuntatunneilla.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykinen toimintakyky				
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Oman toiminnan arviointi esim. itsearviointin tai liikuntapäiväkirjan avulla. Testitulosten hyödyntäminen havainnollistaessa oppilaan fyysisten ominaisuuksien kehittymistä. Liikunnalliseen elämäntapaan motivointi. Realististen tavoitteiden asettaminen itsearviointin pohjalta kehittyäkseen liikunnan sisältöalueissa, vastuunottamisessa ja työskentelytaidoissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Realistisen minäkuvan kehittäminen kannustavalla palautteella ja taitotasoa vastaavilla tehtävillä ja harjoitteilla turvallisessa ympäristössä esim. erilaisia apuvälineitä käyttäen ja luovuutta hyödyntäen. (esim. leipälapio pesäpallomailan sijaan jne.) Parhaansa yrittäminen yhteistyössä toisten oppilaiden kanssa, aktiivinen osallistuminen, omien taitojen sinnikäs harjoittaminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen. L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3 Aktiiviseen liikunnalliseen elämäntapaan kannustaminen. Liikunnan vaikutusten pohtiminen oman hyvinvoinnin kannalta ja riittävään aktiivisuuteen pyrkiminen.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S1, S2, S3 Paikallisiin liikuntapaikkoihin esim. uimahalli, jäähalli, lenkki- ja suunnistusmaastot, peli- ja yleisurheilukentät tutustuminen, eri lajien kokeilu ja erilaisista harrastusmahdollisuuksista ja liikuntatapahtumista tiedottaminen kannustaen oppilaita osallistumaan. Itselleen sopivien liikuntamuotojen löytämiseen pyrkiminen rohkeasti kokeilemalla ja aktiivisesti osallistumalla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tarkoitus on opettaa monipuolisesti erilaisia taitoja. Apuna käytetään mahdollisimman monia eri lajeja ja erilaisia oppimisympäristöjä vuodenajat huomioiden. Opetuksessa voidaan huomioida paikallinen lajikulttuuri kuten esimerkiksi alppilajit, golf, frisbeegolf, skeittaus, sirkus, pesäpallo, ringette ja curling.

8. Ik. LIIKUNTA				
"Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen."				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Fyysinen toimintakyky				
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Opettaja kannustaa ja ohjaa oppilaita kehittämään tasa-paino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitojaan vuoro-vaikutuksessa muiden oppijoiden kanssa erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina monipuolisia harjoitteita käyttäen. Oppilas osallistuu aktiivisesti tunteihin yrittäen parhaansa ja kehittyen em. taitojen soveltamisessa. Oppilas harjoittelee sosiaalisten taitojen ja tunne-taitojen soveltamista sekä teknologian hyödyntämistä oppimisessa. Oppilas ymmärtää oman tekemisensä vaikutuksen itseensä ja muihin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöönsä aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 "kesälajit/talvilajit"/sisä-ulkolajit, suunnistus, pallopelit, musiikkiliikunta kognitiivisia prosesseja S1 tukien aistitoimintoja käyttäen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Staattinen ja dynaaminen tasapaino esim. voimisteluvälineillä ja -telineillä kehohallintaharjoitteet erilaisissa liikuntaympäristöissä: jäälukunta, talviliikunta, musiikki- ja tanssiliikunta	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää tasapaino- ja liikkumistaitoja erilaisissa ympäristöissä erilaisilla välineillä
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Opettaja kannustaa oppilasta harjaanuttamaan kehon karkeamotorisia taitoja esim. väline- ja telinevoimistelun, perusliikunnan, luontoliikunnan, musiikki- ja tanssiliikunnan, jää- ja talviliikunnan ja pallopielien avulla erilaisia välineitä. liikuntaympäristöjä ja vuodenaikojä hyödyntäen sekä teknologiaa apuna käyttäen. Oppilas harjoittelee aktiivisesti ja monipuolisesti välineenkäsittelytaitoja eri ympäristöissä monenlaisilla välineillä oppien käyttämään ja yhdistämään niitä tarkoituksenmukaisesti.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Osaa käyttää ja soveltaa välineiden käsittelytaitoja eri liikuntamuodoissa
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1 Esim. kuntopiirit, kamppailulajit, venyttely, uinti, hiihto, luistelu, pallopelit, juoksu. Esim. alku- ja loppuverryttelyt, kehonhuolto ja venyttely, erilaiset nopeutta, voimaa ja kestävyyttä tukevat harjoitteet. Toimintakykytestit/fyysisen kunnan testit	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1 uintitekniikoiden kehittäminen, vesipelastustaitojen kehittäminen	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Uima- ja vesipelastustaidot	Osaa pelastautua ja pelastaa vedestä

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1 sääntöjen ja annettujen ohjeiden noudattaminen asianmukaiset varusteet välineiden ym. asianmukainen käyttö	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Toiminta liikuntatunneilla	
Sosiaalinen toimintakyky				
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunteilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2 Reilun pelin sääntöjen noudattaminen liikuntatunneilla, -tehtävissä, erilaisissa koulun edustustehtävissä Rentoutusharjoitukset	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Reilun pelin periaatteiden noudattaminen tunteiden käsittelyn kehittäminen liikunnan avulla, auttaminen, yhteistyö, toisen näkökulman huomioonottaminen, neuvottelu- ja päätöksentekotaidot	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	
Psyykinen toimintakyky				
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Opettaja kannustaa itsearviointiin liikuntapäiväkirja liikuntapaikoille siirtyminen, välineistä ja varusteista huolehtiminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Opettaja auttaa oppilasta myönteisen minäkuvan kehittymisen tukeminen vuorovaikutus onnistumisen mahdollistaminen turvalliset ryhmät	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3 Opettaja kannustaa oppilasta aktiiviseen ja liikunnalliseen elämäntapaan esim. toimintakykytestit/fyysisen kunnan testit. Move-testi	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Oman kunnan kehittymisen seuranta - > itsearviointi, harjoitteluohjelman luominen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3 Opettaja kannustaa oppilasta paikalliseen liikuntatarjontaan tutustumiseen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tarkoitus on opettaa monipuolisesti erilaisia taitoja. Apuna käytetään mahdollisimman monia eri lajeja ja erilaisia oppimisympäristöjä vuodenajat huomioiden. Opetuksessa voidaan huomioida paikallinen lajikulttuuri kuten esimerkiksi alppilajit, golf, frisbeegolf, skeittaus, sirkus, pesäpallo, ringette ja curling.

9. IK. LIIKUNTA				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Fyysinen toimintakyky				
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Oppilaan positiivisten kokemusten ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Fyysisesti aktiivinen toiminta erilaisten harjoitteiden ja pelien muodossa monipuolisesti	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Monipuoliset havainto- ja ratkaisuntekötaitoja sekä niiden soveltamista kehittävät tehtävät	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Tasapaino- ja liikkumistaitoja vahvistetaan monipuolisesti eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla erilaisissa oppimisympäristöissä	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää-yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan monipuolisesti eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla erilaisissa oppimisympäristöissä	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1 Fyysisiä ominaisuuksia harjoitellaan liikuntatehtävien ja kehonpainoharjoittelun avulla. Esim. toimintakykytestien avulla oppilas oppii arvioimaan, ylläpitämään kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1 Uimataidon/tekniikan ja vesipelastustaitojen syventäminen Uimataidon näyttö (esim. valtakunnallinen testi)	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1 Monipuolisia havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista kehittäviä liikuntatehtäviä eri ympäristöissä	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Sosiaalinen toimintakyky				
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2 Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, harjoituksia ja pelejä, joissa kehitetään oppilaan minäkuvaa, itsesäätely-, tunne- ja ihmissuhdetaitoja.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Erilaisten liikuntatehtäviä, joissa harjoitellaan reilun pelin periaatteita ja vastuunottamista oppimistilanteista ja välineistä	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista
Psyykkinen toimintakyky				
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Erilaisilla tehtävillä ja harjoitteilla harjoitetaan vastuunottamista ja itsenäisyyttä	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Monipuolisilla, turvallisilla ja vaihtelevilla liikuntatehtävillä luodaan oppimistilanteita, joissa oppilaat saavat myönteisiä kokemuksia	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		Oppilas pohtii näitä kokemuksiaan osana itsearviointiaan (ei vaikuta arvosanan muodostumiseen)
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3 Opetuksessa syvennetään oppilaan tietämystä harjoittelun periaatteista ja fyysisestä toimintakyvystään. Esim. Toimintakykytestit -> oman kunnon kehittymisen seuranta ja analysointi. Liikuntateknologia.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		Oppilas pohtii näitä kokemuksiaan osana itsearviointiaan (ei vaikuta arvosanan muodostumiseen)

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3 Liikunnanopetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle monipuoliset tiedot ja taidot, jotta hän voi tutustua ja löytää itselleen sopivia liikuntaharrastuksia	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		Oppilas pohtii näitä kokemuksiaan osana itsearviointiaan (ei vaikuta arvosanan muodostumiseen)

Tarkoitus on opettaa monipuolisesti erilaisia taitoja. Apuna käytetään mahdollisimman monia eri lajeja ja erilaisia oppimisympäristöjä vuodenajat huomioiden. Opetuksessa voidaan huomioida paikallinen lajikulttuuri kuten esimerkiksi alppilajit, golf, frisbeegolf, skeittaus, sirkus, pesäpallo, ringette ja curling.

15.4.18 KOTITALOUS

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 437)

7. Ik. KOTITALOUS				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Käytännön toimintataidot				
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa.	S1, S2, S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen.	S1, S2	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävästi kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.	S1, S2, S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyskannalta.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.	S1, S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.	S1, S2, S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot				
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa.	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.	S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.	S1, S2	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.	S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Ei painoteta oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena, mutta käyttäytyminen heijastuu asenteen ja motivaation kautta oppiaineen tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Tiedonhallintataidot				
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana.	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.	S1, S2, S3	L4 Monilukutaito	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietoaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä. Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta. Oppilas osaa selittää mittaamisen ja laskemisen liittyvän ympäristöä säästävään kodin arjen toimintaan. Oppilas ymmärtää edellä mainittujen arjen valintojen yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

VALINNAINEN KOTITALOUS

8. lk. VALINNAINEN KOTITALOUS

SISÄLLÖT

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Valinnaisten sisältöalueiden painopisteet Hyvinkäällä voisivat olla koulun oman valinnan mukaan seuraavat:

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Kahdeksannen luokan kotitalouden opiskelussa ruokaosaamisen ja ruokakulttuurin osa-alueella painotetaan erityisesti leivonta- ja ruoanvalmistustaitoja (säilöminen), suomalaisia perinneruokia ja -leivonnaisia ja tapakulttuuria erilaisissa ruokailutilanteissa. Kodin juhlat (esim. rippijuhlat tai valmistujaiset) kuuluvat painopistealueisiin.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Kahdeksannen luokan kotitalouden opiskelussa asumisen ja yhdessä elämisen osa-alueella painotetaan erityisesti hyviä tapoja, tasapuolista työnjakoa sekä kotitalouteen liittyvien palvelujen hyödyntämistä kustannustietoisuutta unohtamatta.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Kahdeksannen luokan kotitalouden opiskelussa kuluttaja- ja talousosaamisen osa-alueella painotetaan muun muassa vastuullista päätöksentekoa, median ja teknologian käyttöä ja ajankohtaisen tiedon hankintaa. Opinnoissa tarkastellaan myös vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Opinnot sisältävät asiointia erilaisten toimijoiden kanssa.

8. Ik. KOTITALOUS				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Käytännön toimintataidot				
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa.	S1, S2, S3 Oppilas opettelee yhdessä pienryhmän kanssa suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan kotitaloudellista työtä ja toimintaa annetun ajan puitteissa.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa yhdessä pienryhmänsä kanssa suunnitella ja toteuttaa terveellisen, herkullisen, monipuolisen ja kauniisti tarjolle asetellun ateriakokonaisuuden.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen.	S1, S2 Oppilas harjoittelee kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja. Oppilas pyrkii luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen toteuttaessaan työtään	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa valmistaa maistuvan ruoan tai leivonnaisen selkeän kirjallisen/sähköisen ohjeen mukaan. Hän ymmärtää ruoan ulkonäön ja esille laittamisen merkityksen.
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävasti ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.	S1, S2, S3 Oppilas harjoittelee työvälineiden ja laitteiden käyttöä ja huoltoa. Hän vertailee tuotteiden ja materiaalien hintoja sekä muita ominaisuuksia. esim. käydessään kaupassa. Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä mahdollisuuksien ja annettujen ohjeiden mukaan. Oppilas tähtää hyvinvointinsa edistämiseen.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas hallitsee välineiden ja laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön. Hän osaa käyttää niitä hyvinvointia edistävasti.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.	S1, S2 Oppilas harjoittelee suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia itseohjautuvasti, pitää yllä järjestystä, suunnitella ajankäyttöä sekä hahmottaa opetuskeran pituuden.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.	S1, S2, S3 Oppilas motivoituu toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittää huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas toimii hygieenisesti, taloudellisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot				
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa.	S1, S2, S3 Oppilas harjoittelee perustelevaan näkemyksiään ja valintojaan sekä tekemään kompromisseja toiset huomioiden.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas osaa perustella näkemyksiään ja valintojaan sekä osaa tehdä kompromisseja toiset huomioiden.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.	S1, S2, S3 Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia tapoja hoitaa kotia ja kodin asioita erilaisissa elämäntilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tunnistaa erilaisia tapoja hoitaa kotia ja kodin asioita erilaisissa elämäntilanteissa.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.	S1, S2 Oppilas harjaantuu työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.	S1, S2, S3 Oppilas harjoittelee toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Oppilas osaa toimia hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtia oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.
Tiedonhallintataidot				
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa.	S1, S2, S3 Oppilas oppii lähdekritiikkiä sekä hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa hankkia ja arvioida kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttää luotettavaa tietoa valintojen perustana.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.	S1, S2, S3 Oppilas harjaantuu lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan tietoa, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.	L4 Monilukutaito	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa lukea, tulkita ja arvioida toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.	S1, S2, S3 Oppilas harjoittelee ongelmanratkaisutaitoja ja pyrkii luovuuteen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas osaa ratkaista ongelmia ja olla luova hyvien tapojen mukaisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.	S1, S2, S3 Oppilas harjaantuu kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä huomiotaan ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa mitata ja laskea oikein. Oppilas kiinnittää huomiota kestäväan elämäntavan mukaisiin ja kustannustietoisiin sekä ympäristöystävällisiin valintoihin osana arkea.

9. lk. VALINNAINEN KOTITALOUS

SISÄLLÖT

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuosituksen, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja

kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Valinnaisten sisältöalueiden painopisteet Hyvinkäällä voisivat olla koulujen oman valinnan mukaan seuraavat:

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Yhdeksännen luokan kotitalouden opiskelussa ruokaosaamisen ja ruokakulttuurin osa-alueella painotetaan erityisesti leivonta- ja ruoanvalmistustaitoja (kansainväliset ruoat ja - leivonnaiset) sekä aterioiden suunnittelua ja toteutusta. Erilaiset ruokailutilanteet sekä ruokaan liittyvät valinnat ja tottumukset kuuluvat myös painopistealueisiin.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Yhdeksännen luokan kotitalouden opiskelussa asumisen ja yhdessä elämisen osa-alueella painotetaan erityisesti töiden jakamista, asumistaitoja sekä ympäristötietoisuutta.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Yhdeksännen luokan kotitalouden opiskelussa kuluttaja- ja talousosaamisen osa-alueella painotetaan muun muassa vastuullista päätöksentekoa, ajankohtaisen tiedon hankintaa, sekä rahankäyttöä. Opinnoissa perehdytään myös kuluttajan vastuisiin ja oikeuksiin sekä sopimuksiin.

9. lk. KOTITALOUS				
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Käytännön toimintataidot				
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa arvioida itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan itsearviointin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestäväen kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen	Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas osaa valita ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtia valintoja terveyden ja kestävyyskannalta.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaihteittain ja järjestystä ylläpitäen sekä osaa suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas osaa työskennellä ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa kiinnittää huomiota ergonomiaan.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot				
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		Ei painoteta oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena, mutta käyttäytyminen heijastuu asenteen ja motivaation kautta oppiaineen tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedonhallintataidot				
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhvät ja niiden ominaisuuksia.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	L4 Monilukutaito	Toimintaohjeiden, merkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä. Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Sisältöalueen painopisteet ja tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
T13 ohjata oppilasta kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta. Oppilas osaa selittää mittaamisen ja laskemisen liittyvän ympäristöä säästävään kodin arjen toimintaan. Oppilas ymmärtää edellä mainittujen arjen valintojen yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

15.4.19 OPPILAANOHJAUS

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 442)

7. Ik. OPPILAANOHJAUS		
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	<ul style="list-style-type: none">• koulun arki ja osallisuus koulu yhteisössä• ryhmäytyminen ja sen merkitys	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	<ul style="list-style-type: none">• opiskelutekniikat• oppimistyylit• oppimisen edellytykset	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan	<ul style="list-style-type: none">• itsearviointi• arvioinnin merkitys	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä	<ul style="list-style-type: none">• omat vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet• itsetuntemus ja itseluottamus	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan lyhyen aikavälin tavoitteita opiskeluun yläkoulun aikana	<ul style="list-style-type: none">• omat valinnat• valinnaisaineiden valinnat	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

8. IK. OPPILAANOHAUS		
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Elinikäinen oppiminen		
T3 kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan	<ul style="list-style-type: none"> TET-kokemusten purkaminen 	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Itsetuntemus		
T4 suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	<ul style="list-style-type: none"> ammatinvalintestejä 	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä kannalta	<ul style="list-style-type: none"> TET, vähintään kolme päivää 	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida itselleen sopivia ammattialoja	<ul style="list-style-type: none"> TET, 3–5 päivää ammattitietous 	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä	<ul style="list-style-type: none"> Suomen koulutusjärjestelmä tutustuminen ammattialoihin ja koulutuksiin eri kouluasteilla 	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tietopalveluja	<ul style="list-style-type: none"> tiedonhankintataidot 	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

9. IK. OPPILAANOHAUS		
Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Elinikäinen oppiminen		
T3 kehittää oppilaan kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	<ul style="list-style-type: none"> ohjauskeskustelut 	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään omia itsetuntemustaitojaan jatko-opintovalinnoissa	<ul style="list-style-type: none"> ohjauskeskustelut ammatinvalintatellit 	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan pitkän aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	<ul style="list-style-type: none"> oman koulutuspolun suunnittelu yhteishaku 	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vuosiluokan tarkennetut tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	<ul style="list-style-type: none"> • työelämätietous 	L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	<ul style="list-style-type: none"> • TET kaksi viikkoa • työnhakutaidot 	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 antaa huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä. Tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin • koulutustietous • vanhempainilta 	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	<ul style="list-style-type: none"> • tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut • tiedonhankintataidot 	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailta	<ul style="list-style-type: none"> • opiskelu ja työ ulkomailla • suomalaisen työelämän monikulttuurisuus 	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu